

ВАЛЕРІЯН ПОЛІЩУК

ЄВРОПА НА ВУЛКАНІ!

НАДЗВИЧАЙНА поема, зроблена в НЕБУВАЛОМУ — для поем
СТИЛІ на основі ІСТОРИЧНИХ І ФАНТАСТИЧНИХ даних
в нових динамічних ритмах, місцями-телеграфією мовою і
темпом німо з відозвами, радіограммами й инш. НА СЮЖЕТ
з сучасного — ВСЕСВІЙНОГО ЖИТТЯ — де виявлена вселен
ська БОРОТЬБА ПРОЛЕТАРІАТУ з КАПІТАЛОМ та коровничий
роля тут КОМІНТЕРНУ; на тлі образного латинця ПРОХОДЯТЬ
діячі пролетарської революції: ЛЕНІН, ТРОЦЬКИЙ, ЗІНОВ'ЄВ
МАНУІЛЬСЬКИЙ, РАКОВСЬКИЙ, й инш., а також французькі
комуністи: ВАЛЬЯН КУТЮР'Є, СУВАРИН, РАПОПОРТ, КАШЕН
угодовець ФРОСАР, вороги праціючих: ПУАНКАРЕ, ЛЮДЕН
ДОРФ, МОНТЕНЬЯК, шпик Зоба, Жамб, Перо, Теноше й инш.
Крім того, в поемі чіткими рисами змальовано ПОДІЇ в РУРІ
РЕВОЛЮЦІЮ в НІМЕЧЧИНІ, ПОДІЇ на УКРАЇНІ, в РОСІЇ, в АМЕ
РИЦІ, в ЯПОНІЇ, в ПОЛЬЩІ й инш. країнах. Понизвані на льоту
вЧЕНІЙ КУГНО з його винаходом передбачати землетруси
Пилипенко, Горбань, Лейтос, Рено-Марк, Поліщук, Мазу
ренко, Голубович й инш. Нарешті в поемі розказано про
різні пригоди та наукові винаходи, про оленів опорту
нізму Рапопорта, про ТРИ УСМІШКИ І ЛЯПАС ПУАНКАРЕ
про ГУДЗИКИ з КРОВІ, про анекдотичну ЛЮЛЬОЧКУ МАНУ
ІЛЬСЬКОГО, про сина Зоби ЗВІРЯ ГР І АХІВ, Японський
самолітрус з 1923 року, ПЕРЕСЕЛЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО
ПРОЛЕТАРІАТУ ДО СРСР (Луар у Харков) І ЗАГИБЕЛЬ під
водною ТЕРИТОРІЇ ТЕПЕРІШНЬОЇ ФРАНЦІЇ, ПОТОПЛЕННЯ в
ПАРИЖІ АМЕРИКАНСЬКОГО ДЕСАНТУ, згнів польської
шляхти, розвій Союзу Радеспублік і — багато иншого.

— ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ —

ВАЛЕРІЯН ПОЛІЩУК

Є В Р О П А НА ВУЛКАНІ

НА Д З В И Ч А Й Н А П О Е М А

Зроблена в НЕБУВАЛОМУ для поем СТИЛІ на основі ІСТОРИЧНИХ І ФАНТАСТИЧНИХ даних, в нових динамічних ритмах, місцими-телеграфією мовою з темпом кіно з відозвами, радіограмами й инш. НА СЮЖЕТ з сучасного ВСЕСВІТНЬОГО ЖИТТЯ, де виявлена велетенська БОРІТЬБА ПРОЛЕТАРІАТУ З КАПІТАЛОМ та керовнича роля тут КОМІНТЕРНУ; на тлі образного плетива ПРОХОДЯТЬ діячі пролетарської революції: ЛЕНІН, ТРОЦЬКИЙ, ЗІНОВ'ЄВ, МАНУІЛЬСЬКИЙ, РАКОВСЬКИЙ й инш., також французькі комуністи: ВАЛЬЯН КУТЮР'є, СУВАРИН, РАПОПОРТ, КАШЕН, угодовець ФРОСАР, вороги прагнучих: ПУАНКАРЕ, ЛЮДЕНДОРФ, МОНТЕНЬЯК, шпик ЗОБА, ЖАМБ, НЕРЕ, ТЕНЕЖЕ й инш. Крім того, в поемі чіткими рисами змальовано ПОДІЇ В РУРІ, РЕВОЛЮЦІЮ В НІМЕЧЧИНІ, ПОДІЇ НА УКРАЇНІ, В РОСІЇ, В АМЕРИЦІ, В ЯПОНІЇ, В ПОЛЬЩІ й ин. країнах. Показані на льоту ВЧЕНІЙ КУГНО з його винаходом передбачати землетруси, Пилипенко, Горбань, Лейтес, Реон-Марк Поліщук, Мазуренко, Голубович, й инш. Нарешті в поемі розказано про різні пригоди та наукові винаходи, про слонів опортунізму Рапопорта про три УСМІШКИ І ЛЯПАС ПУАНКАРЕ, про ГУДЗИКИ З КРОВІ, про анекдотичну ЛЮЛЬОЧКУ МАНУІЛЬСЬКОГО, про сон Зоби ЗВІРЯ ГР І АХІВ, Японський землетрус 1923 року, ПЕРЕСЕЛЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО ПРОЛЕТАРІАТУ ДО СРСР (Лувр у Харкові) і ЗАГИБЕЛЬ під водою ТЕРИТОРІЇ Т Е П Е Р І Ш Н Ї О Ї ФРАНЦІЇ, ПОТОПЛЕННЯ В ПАРИЖІ АМЕРИКАНСЬКОГО ДЕСАНТУ, гибель польської шляхти, розвій Союзу Радреспублік і багато иншого.

**ВИДАВНИЦТВО
НАРКОМОСВІТИ
УСРР І ЦК КП(б)У
ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ
ХАРКІВ 1925**

Д.У.Д. Ч. 9485.
Т и р а ж 5000.
Замов. Ч. 1706.

Друк. Всеукр. Акц. Т-ва
„Господарпромкомбінат“,
вул. К. Лібкнехта, Ч. 38.

Membra sumus corporis magni.

Сенека.

Європа нагадує тупик із системою порохових льохів, де навісні правителі гасяють з запаленими факелами. Одної іскри досить, щоб усе полетіло в повітря.

Ж. Жорес.

Со дна угнетення, нужди и невежества поднялся ты, пролетарий, себе добывая свободу и счастье. Все человечество ты осчастливишь и вырвешь из рабства.

(Напис, вирізаний на камені на могилах жертв революції в Ленінграді).

ІНТРОДУКЦІЯ.

ГЕ Й, ви, слиняві,
Що писком і піском плазуєте
До сучасних днів,
Хіба ви бачите сьогодняшніх велетнів історії?

Гей, ви, що боїтесь продажі,
Продані мотлохареві часу
Як диряві чоботи,
Ви, що слизькими ликами
Лізете в мул старого побуту,
Не знаючи безграння революційного моря,
Ви, що боїтесь опинитись
У саку повстанчих ідей—
Хіба ви смієте шамрикати заборону
Очам прозорливим творця
Дивитись у сонце прийдешнього?
Хіба ви зберете своє виснаження,
Щоб забелькотати загрозу
Тому,
Хто вгризається в око
Благочинности громадян?
Ну,
Чого-ж ви істеричні викрики
Гливою заткнули в рот?
Що, осіклись?
А ну, витягай, витягай
Шмаття брудних своїх думок
Добробуту дрібного та загальної згоди,

Витягай на проміння
Наших гострих сарказмів.
О, вони просушать вас,
Як сонце розчавлених жаб.
Замовкли?
Оттак мовчатимете вік безголосі
В животиках черви
І в поросі незнання.
Будьте злизані з гону культур
Клейким язиком своєї морали.
А ми підемо далі,
Ми йдемо вже далі.

Гей ви, селянські солопії,
Що вгрузли у гречку та гній,
Чи не пора вже вам на перелогах
Хемією нищити пирій,
Тракторами злизати межі
І воду з аеропланів на поля лить?
А то цвірінчать цвіркунячими немовлятами
Під сахариновим запахом лип,
З під осмиканних голодними кіньми стріх,
Де пройшла кіннота Буденного,
Як кара за тяжкий гріх.
Цвірінчать, повзучи на стебло буркунне,
А не бачать громоносних віх,
Що поставила нам вогнева комуна,
Що роздув жовтневий міх.
Вам іще хата,
Вам іще левада,
А тут світова, пролетарська громада
Бунтує аж з підземних сил.
Навіть Етна повстання жбурнула в небо;
А лава лапу огневу—

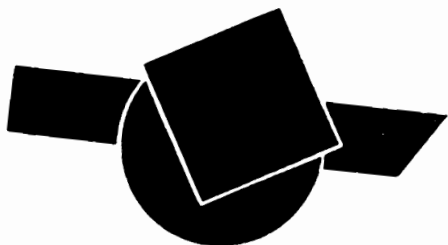
І за стріху—хвать:
 Тільки курявий дим
 Пішов з італійських хат.
 Аеро рятує зверху,
 Вогневе коло перемотнувши,
 Рур у ненависний тепер
 Чорний груз
 Втаскав робочі сили,
 У гніві червонім загруз,
 Щоб динаміт курив
 Для всієї Європи
 Рантьє—француз.
 А ви, смаркаті,
 Іще своє підроблене:
 „Садок вишневий коло хати!“

Наше слово злітає із громом повстань,
 Наша пісня приходить, як розрух веж,
 Їй у майбуття не буде меж:
 Вже переступлена перша грань.

Тому то й неокласики мені сичать,
 Єфремови панегиристів ізгадали,—
 Гей ви, сонливії, вам не добрать ключа
 До тих симфоній,
 Що заграні нам світовим обвалом!
 Коли сучасники сучасних велетнів,
 Пройшовши, не пізнають—
 Їм глум лишить потомство
 На сторінках книжок.
 А для художника Давіда,
 Що гострим і нервовим олівцем
 Лишив нам постаті Марата і Дантона,

До нього вогнева ріка
Душевних дрогоць робітництва
Ніколи переможено не захолює,
Не зітреться в віках його лице.

I.

СВИСТИТЬ в двигтінні Геркулеса
Ядро солоної землі
З крицевими вогнями в серці.
А кучері—чуприною ліси.
Сторожко крадуться задимлені часи,
Щоб мільйонні гони перетяти.
Принагідна гостиною
Для людства та земля—
Єдина хатина певна і незмінна;
Тепло і холод, ярість і любов
В одну культуру складе вселюдство.
І ось наш час,
Що освідомлює сукупність,
Що землю полюбив,
Як хатку господарську,
Де вміть одну
Перенесеться блиском думка й воля
Зв'язатися з любовою грудкою планети.
Людське бажання вміть
По радіо зачує, защемить
Рідні здалека електричні зойки:
Мов з чотирьох кутків
В кімнаті говори.
Немов аеростат комахам
Наділила
Себе земля для людства споконвік.
Субстанція одна тече у людських юрмах.
Пятисотлітній інтервал
Одну мільярдову частину крові
Підкропить в кожне дитя землі
Од ескімоса до мурина.

„Рідство одно“—сказав Ніколаї.
Брати і сестри—русла для енергій,
Що через сонце в нас тече.
Чого не сплавити
Любов'ю гаряче
Той суходіл,
Що має спільні добра,
Одну літературу почувань,
Облитий пресою
Один всесвітній гамуз
Од кубів цементованих Нью-Йорку
До кружев Йокогами.
Преса-оратор-агітатор мільонів.
Теперь гримасою закритлено її лице,
Проте всесвітньою мережею єднає.
Крик у нервових днях
З ляском порватої струни
У темряві розтявся:
— „Вмер Ленін!“—і здригнувся світ.
— „Токіо в огні!“—і жах оторопілий.
— „Париж гніє, запродана свобода!“—
І лють одних заціпило у щелей,
Завмерла жовтість других.
А радіо переплітає хвилі,
Ниряють кабеля
Під товщу океянську,
Щоб прогустити за гірки ці провалля
Далеким городам сполоханую вість.
Мільйонні тиражі нам ротаційка кине,
Отруєнні Норткліфом,
Чи Стинесом пропахлі:
Фальшивий—та удар.
Проте здригнеться маса
В лісах, на горах, у підвалах—

Одне всеземне тіло,
 Задурене одним.
 Лиш Комінтерн розпилює туман той,
 Що дме цинготну їдь,
 З джерел гнилих Антанти.
 Оратори уже не тисячам,—
 А сотні тисяч;
 Із рупорів глагол немов із неба
 Через катодну лямпу проковтнуть.
 Нема обмежень на землі:
 Одного всюди вислухати,
 В кіно побачити за мить
 Всю земну прудку широчинь,
 Аби но тільки варта дуків допустила
 За крихти приниженням платить.
 В десятки день за кроками аеро
 В очах людини одіб'є сльоза
 Любе підсоння й дальні краєвиди.
 Вагони рокотливим стуком
 Нам їжу принесуть
 За тисячі верстов.
 Голодні,—ви тільки—но захочте!
 Замерзлі,—рванітесь до тепла!
 Кривавий солітер капіталізму збити,
 Головку вирвати од кровоносних стінок!
 Не виступами поєдинчими вставайте,
 А страйком—паралічем важких індустрій
 Убийте трести і картелі!
 Дні нашого господарювання близько,
 Уже блискає нам комунізм.
 Нічого, що масштаб всесвітній
 Поперед праці капітал провів.
 Нехай на каторгах копалень
 Купається запекло він в крові.

Нехай юнацтво наше забиває
 В тупую муштру рот,
 В залізні тюрми своєї флоти —
 Все ж—ми господарі,
 Ми сила й право тут,
 Ми, чорна кістка і гелоти!
 Не допустім, щоб заганяли нас
 У мінні підземелля фронту,
 Де глухне мозок і тускніє око,
 А сирість витяга
 Живі останні соки!
 Конгреси світові
 Вже мислять єдносталь планети,
 Як господарчу площину.
 Пора і нам робочу єдностальність
 Загріти кровію братерства.
 Бо вже всесвітні партії
 Кордони перекрили:
 Фашизм, соціалізм—теперь не знають меж.
 Але передовіше всіх думок
 Зростає Комінтерн.
 Немов тайфунна сила
 Повстав з робочих нетр.
 Керує в боротьбі усіх робочих мас,
 Натискує, і рве, як динамітний газ.
 Він бачить смертну загрозу людству,
 Яку нам капітал
 Розплоджує у чумних бомбах.
 Імпер'ялізм, остеклившись,
 Гранати сапом начиняє,
 І рвотні та отрутні гази
 Завісами р~~оз~~точує з балонів.
 Своїх підручних в одинець
 Садовить на машини знищень,

Де повітряні танки в один нальот
Знистожать Лондон, як комашинну кучу—
—Що сірий робітник, що змучений салдат?
Мікронна порошина з своїм жеврінням серця
Проти безумства тих,
Піднятих розумом природи сил ворожих.
Яке-б визволення могли вони зробити?
І Комінтерн—сторожа людства
Свідрує чулістю і гнівом всі замки,
Які заковують людину праці,
Керує нервами і скрайністю одчаю,
Дзвін сполохи в тривозі розкачає
Пошле гінця, перевірить силу сила—
І вже удар, а чи плановий відступ
В любій країні штаб оголосив.
Москва застінки середньовіччя
Змінила на вогонь революційних бурь—
І вже не зойкання, а радіснії кличі
Зворушують в Кремлі
Одітий мохом мур.
І Комінтерн, той мозок світового руху,
Та скоцентована енергія
Пригноблених віками мас,
Яку видушувано гнітом болю
І збирано краплину до краплини
За тисячі коловоротних обігів землі,
Щоб зараз гуркотать по стегнах суходолів,—
Побачив
І довів наочно,
ЩО УСТРОЇ СТАРІ
НЕСУТЬ ВСЕЛЮДСТВУ КРАХ.
Лишень пролетар'ят
Всю міць на керування,
На шалі покладе, як перемогу.

Вготовану нашаруваннями минулих днів,
І підійметься друга половина
І стрілить пересилена земля
Ракетними балонами за атмосферу,
Щоб об'єднатися по всіх світах.
Пролетарі
Рятуйтеся-но швидче!
Бо он Пуанкаре-війна,
Оттой старий шинкар людської крові
У сірих замшових пальчатах,
Маленькій геній зла буржуазії,
Накинувся на визвольне зітхання Руру,
Копальні й працю на сфери поділив
Зі Стінесом—глистом німецьким.
Підпертий кволеньким базіканнячком угодовців
Та гомеопатами борні,
Бундючними жестами паціфістів.
Та Комінтерн на чатах—
Збира, скликає з'їзди,
Клепле опір.
Уже маніфестації на вулицях Москви,
Перед Кремлем у тисячах
Горують привітання.
Витягуються з виснажених тіл,
Як довгая рослина голося.
А на трибуні сам—
Кряжистий колос розуму пролетаріату,
Під шлемом ген дзвенять—
Уста й енергія робочих мас,
Далі Зінов'їв, Раковський, Мануїльський,
Радек під черепом опуклим виглядає,
Фросар і Суварин
Сераті й інші...

II

ПЛОЩА сплескує
Захватом хвиль,
Зверху прапорів
Багряна ковиль,

У вітрові полощуться
В даль пливуть—
Гостям Комінтерну
Сон на яву.

Йде маніфестація
Їх привітатъ,
Звуки оркестру
Птицями летять.

Дзигами—літаври,
Гнівом—баси;
Похід Праці
Вже не погасить.

Запалу ідеї
В схудлому лиці
Свій одізветься
Зі всіх кінців.

Військо обдерте—
Крицевий гис,
Вилиці од голоду
Геть подались.

ЕВРОПА НА

Шкіра на пальцях—
Полив'яний блиск,
Зате крила-серце
В гору і в низ.

Лупиться тіло,
Очі ями,
Та себе не згадують
Смертні сини.

Іх веде Троцький,
Гріє борня,
„Гей, металисте,
Сідай на коня“!

Вдома дітям—
Сирий овес,
Мерзла картопля—
Як проживеш?

Колія трамваю
Травою взялась:
На кордони силу
Кинула власть.

Коні—шкелети,
Збиті лихтарі.
Вітер в магазинах
Наче в пустирі:

ті більма
хо ячать,
ибуни
кричать.

В голоді юрба—
В золоті прапорі
Смерть,—а радіють
Молоді й старі.

Арки й плакати:
„Світе повстань,
Нам вже зашуміла
Крилами весна!“

Ломаним рисунком
Кубісти кричать,
Сонце загріває
Людський ручай.

Зорі—на всесвіт,
Бюсти ватажків:
„Ми перебудуємо
Дні тяжкі.“

Під домами плине
Гарячий мазут:
Онде в перериві
Гармати везуть.

Влада робітнича—
Не мрія, не сон:
Похід незалежний
Фабричних колон!

Сльози забриніли
В голосі гостей:
Громи диктатури
Не слово пусте.

І Фросар поблідлий
 Другим сказав:
 „Нас електризує
 Російська гроза.

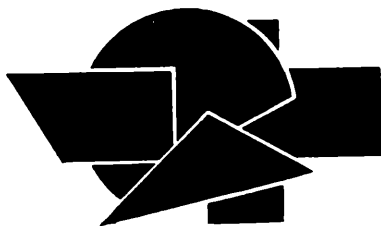
Ваша армія, ваш пролетаріят,
 Ваші муки—це нас захоплює,
 Підносить віру, зміцнює певність.
 Досі ми всі йшли навмання,
 А тепер робітництво всього світу
 Наочно побачило,
 Як то є можливий соціалізм.
 Тепер легко вірити
 В передбудову світу:
 Перед очима реальні діла,
 А не жаданая ілюзія. . .“
 Мануїльський од слів тих
 Новий заряд енергії вдихнув
 А Троцький іще напруженіш
 В борні думок закам'янів
 Од згадок боротьби 905 року,
 Тюрми і горя мандрувань.
 Лишь БОРОДА—КЛИНОК КІНЖАЛА
 Готова була вдарити
 У буржуазні дні.
 Серця усіх в огні.
 Думки, як прапори палають.
 І навіть Кремль
 Танцює баштами і грає,
 Аж дзвонами годинник
 Із башти оддає.
 Це перший раз в історії планети
 Така ярка подія

Проте сиділи в слизькому од холоду поту,
За ставнями примруженими рештки,
Тулились до буржуйки—грубки,
Що проковтнула од стільця ніжки,
Та з перепаленої ячної мукиці
На ласощі солодкі галушки робили—
Ілюзія на шоколад.
Та проклинали сонце,
Зачучвірілі в павутинні мислі.
Чекали наркотичних мрій і марень небувалих,
Які-б загріли душу одмірань
Тепленьким куряком, як морфій.
Між тим і на Конгресові в промовах
В устах Сераті і Фросара
Гонориста незгідливість спиналась,
Про те, що то Москва
Затяла диктатуру в Комінтерні,
Що в Ленінові й Троцькому
Насильство підроста,
І що Зінов'єв хитрощами кружить,
Та не дають їм на місцях
У Франції, в Італії самим розпорядитись.

А в себе на місцях
Яхидну тактику вживали;
Лякають буржуа драконами повстань,
Шматочки виривають на подачку
Та стримують по другий бік
Напористість революційну робітництва,
Запевнюють у доказах гумілястичних,
Що треба поступово наступати:
Потрошки клапті одбивати
Не зариватись, як Москва.
На місці боевого стику,

Між робітництвом і капіталом
Пролізла ця плиткая кліка,
Щоб панувать і керувать.
А в рани революції
Каляли брудом Фабри,
Щоб розмагнічувати полюса,
Де в протилежностях готуються таки розряди,
Що від кількох
Розлопнеться
Весь світ старого ладу.

III

КОЛИШНІЇ хори
В Кремлі загомоніли,
Злотиста поволока
Карнизами біжить.

Сплелися візерунки,
Стиснули фарби руки
І до карнизів довгих
Ця поросль загула.

Од руху треміт пальми,
Що стала у куточку.
Од гомону розмови
Стоїть єдвабний шум.

Єдвабний тон на кріслах
Під стінами поковзавсь,
І пальми зажурились
Од диму тютюну.

То не царі й бояри
Під пальмами розсілись,
Не завиті вельможі
В палацу гомонять.

Китайці тут лопочуть,
Та негр жестикулює
І в доказах повільних
Індус застиг.

Од хвиль теплавих Гангу
Од польдерів туманних
З підгір'я Кордельєрів
Нам гості прибули.

І негрові примарилась
Під пальмою родина
Не в рабстві білих штатів,
А вільна на полях.

Індусові привітно
Ця пальма захитала:
Тремтіли пальці листя,
Як в джунглях на вітру.

Яким магнітом трини
З заліза пролетарства
Сюди стягнуло в північ
Де голод, бій і тиф?

Огонь сердець гогоче,
Озвалися прибиті
І вислали гонців
Поради пошукать.

В Інтернаціоналі
Пригнобленим порада,
Господар світу—праця
Зійшлася для борні.

Тут Ленін штурманує
На цілу земну кулю;
Його півкулі мозку
Планету обняли...

Тут Троцький—меч і нерви—
Фаланги шумні кида
Хоч з голими руками
Та з вістрями сердець.

І вже зашилось панство
У скиглення з лахміття,
А друге утікає,
Як миші від огню.

Ось блиснуло в мадьярах,
Баварія—радянська,
А штаб дає накази,—
А Комінтерн гука,—

„В огонь всю земну кулю!
Робоча Україно—
Ти, житнице Європи,
До рад озвись!“

Заскавулів Петлюра.
І зникнув хам Денікин
Петелька затягнулась
В Царицині царькам.

Французькі-ж комуністи
Заплутались у фразах,
У парламентську сітку
Залізли ватажки.

І ось шукають нитки
Розплутати цей кокон.
Ошпарити гарячим
І в цівку намотать.

Тоді всукати в линку
Всього пролетаряту,
Скрутить буржуазію
Під горло мотузком.

І крякне ув останнє
Вже влада плутократів,
І площі підмітати
Ще поведуть Крезо!

Шум перекидається із кутка в куток,
Суперечки зводяться й падають.
Ждуть
Вавилон говірок збоку.
Закінчив Фросар промову—
Витирає піт.
І ось—
Кроком
Напруженого тіла.
Гострая борідка,
Як клинок.
Вмить електризація
Залю охопила:
Ждуть розряду—
Троцький промовлять.
—Слава, слава,
ХАЙ ЖИВЕ ТРОЦЬКИЙ,
Вождь Червоної Армії!
Vive! Ура!
І—
Широка поза
За широким жестом
Зупинила крики:
Ток готов в розряд!

Але так переторопилась міміка
На демонічному обличчі—
І в добрую усмішку
Звертає лице.
Уста чуть-чуть у правий бік,
Аж ямочка вирком
Заграла на щоці.
Якую доброту
Ця ямочка нотує!
І оплески не стримались,
Зірвалися мов стадо голубів.
Спочатку лопотом,
А потім зливним шумом.
Тоді іще в яскравих модуляціях
Його лице перемінилось:
Якийсь і біль і запал
З очей креснув.
Великий агітатор
Вступив на трибуну.
Його напружившись родила пів-Європа,
Велика революція йому вдихнула
В легені патос боротьби,
І з масами заговорив його словами
Весь сконцентрований пролетарьят.
Так ні-то ціла земна куля,
Напружившись в людській породі,
Оратора громохкого родила,
Щоб говорив вулкан.
Ось другий геній Комінтерну.
У всіх проявленнях життя
Мистець з організатором
І металеве слово
Залізним тембром
Злиті на удар.

Він любить гарний жест,
Бо він живий художник.
Він творить для історії
І знає це.
Він хоче гарну спадщину
Лишить пролетаряту,—
Трагічне й драматичне
Визвольної борні,
Підкресленим поставити
В яскравості піднесень,—
Бо він новий естет,
Що проріка вікам.
Не раз зривається у нього фраза,
„О, ми переживаємо сьогодні
Яскравий історичний мент!“,
І щоб вогнився факел
У шерег-біг століттів,
Він кине на підпал
Своє життя і смерть.
Цей гострий кремень волі
Не здасть для фальші кроку,
Не знизить переконання
Пружинястим стерном.
На боротьбу повстане
Один проти признання,
Бо він не зна угоди,
Цей прямовісний рух.
Сам на сам стати
Напроти з цілим світом
І, навіть, проти масової думки
Своїх товаришів,
Він твердо-камінно,
Коли не згоден, впреться:

Краще звікує сам
Під остракізмом вік!
У прямовісності гарячих переконань
Він як і Ленін не боїться
Іти, мов лезо до кінця.
У цьому велетенська схожість
Отих двох бігунів крицевих.
Та Ленін не дивився
В свічадо історичне:
Він весь поринув в масову борню,
Себе не відчуває зовсім.
І тут він Троцькому
Магнітна протилежність.
Троцький в ортодоксальності гостріший.—
Він кремінем струмкого чину.
Тоді як Ленін в тактиці гнучкая криця
Вогонь обидва
В сутичці висікають.
Ось зараз на трибуні
Той Лев пролетарьяту—
Рика очима блиски
З-під блискавки пенсне.
Уже почав.
І фраза
Жива, яскрава тоном
Загуркала в металі,
Немов крицевий лист
В заводі на прокатці.
Добірна мова стелеться у килими,
Де виточена форма
Узори заплітає.
Французька зараз мова,
В акорди перебралась
І вже дзвенить в серцях

Сьогодні він француз,
 Він там десь у Парижі, на Монмартрі,—
 Забувся, що в Кремлі,
 Що френч на грудях ще куріє
 У поросі гарматно-фронтовому,
 (На запоріжським полі сів),
 Що дим з аероплану запахтів
 Йому в Уралі чорну чуприну.
 Як чародійника перекидають без устанку—
 Його—ричаг піднесення військових мас—
 По обшару на шосту частину світу
 Експреси, коні, крейсера і крила.
 Так переносить воля більшовицька.
 А борода - клинок разить
 Уже поперед слова,
 Тільки чека,—ударити чи ні?
 Діапазон—іронія, гнів і патос,
 Де треба—демагог,
 Де—лірик тонких струн.
 Тепер звучить у Комінтерні голос,
 І мислі його, в радіо вселившись,
 Летять по світу клаптями вогню.
 Високий лоб так гордо й круто станув,
 Крутий, немов саме його воління.
 Грусте волосся вросло кремезним руном
 У владний той характер голови.
 А очі—стежити за краєм світу,
 І щелепи, мов стиснуті даючи наказ;
 „Не відступать, напружити всю міць!“
 Беззаперечна влада на губах застигла,
 Трошки поширених на пристрасть.
 Часами у котлі запеклого кипіння,
 Де ненависть здимає дикий галас
 На мітингу ворожому більшовикам,

А чи в передпарламенті керенським
Стоїть ізваяна із міді
Міць—Мефистофелева постать.
Тоді з призи́рством на губах
Нотує цей безмозкий гамуз.
А тут зате усі товариші,
Що збилися в гамулу снігу,
Який вже котиться
І в лавину задихану
Ось—ось на цілий світ
Ввантажить міць свою.
Сьогодні Троцький лікар,
Який вислухує і ставить діагнози
Своїм товаришам
З Французької компартії.
А он де хто? Цей лисий?
Схилилась башта мавританська
Голого черепа з пристройкою із-заду.
Пригнувся, скулився на східцях
Коло трибуни з боку
І щось пише,
(Щоб не займає уваги «слухачам»;
Підперла голову важку одна рука—
Видко спішить цікавість і нагальність:
Тому й приткнувся як небудь,
Немов на мітингу, на випадковім з'їзді.
Подумає, то розважає,
Та все нотує в шелест папірця.
Лиш хитро иноді позиркує у бік,
Чи хто очима не розкинув стежі.
То вставиться в повітря нерухомо—
Значить міркує:
„Скажімо краще так“ . . .
А олівець чекає

З повітря гостротою
Влетіти в папірці.
Проте з куточка негрові француз
Показує на того, що на східцях:
„Он бачиш, як ЛЕНІН ПРАЦЮЄ“?
Невже це він, обранець диктатури?
Невже це той кремезний пенъ,
Який корінням у двох стихіях:
Селянства й робітництва соки сполучає?
Це той єдиний, якого протиставить можна
Самому Левові грімкому.
Вони удвох доповнюють себе,
Вливаючись у найгарячішії жили
Великої республіки робочих рад.
І ось вони.
Один тугий, а другий ярий,
Яскравий, як огонь доменної печи.
Один в одному міць підперли в бою,
Злили свої потоки в одну верниводу
Жовтневих плинів сплаву маси.
В боях ідей затятих, невгамовних
Стикалися раніше, як сектанти.
Та терпкий і гарячий жовтень,
Загострившись в удар,
На двох ввалився силою напружень—
І ці титани підняли
Всю партію удвох на плечі,
Стрибком рішучим революцій
Із косности й непевности зіпхнули враз
І потягнули масу в гору.
То м'яккістю, то патосом гнівливим
Влили всім віру
В праве діло.
Гей, ради вже замацювали пальці

В міщанське струпішіле серце,
 А зверху гримав Раднарком
 В них градом осяйних декретів.
 Хто завагався в боротьбі,
 З дороги геть!
 А далі влада вихорцями
 З туманностей неясно-соціальних
 Гамулилась у всіх кінцях.
 Червона гвардія шукала розпорядку—
 Лев Троцький надихнув
 Пляновістю цей рух
 В інстинктові незмінні переможця.
 Там кида в телефони наказ,
 Там загальмує наступ політичний.
 Весь світ, всі закутки
 Розбилися в дві мислі:
 Треміт перемогти—
 І шкрегет стерти жовтень.
 А в цих стихійних заколотах маси
 Два фокуси стягали й підганяли.
 Проразливее сяйво
 З безсонням в даль сягало,
 Щоб маяками підпирати
 Хисткую певність сіроми.
 ДВА ФОКУСИ ЦЕЙ ЕЛІПС ОГРІВАЛИ
 Під гомоном імен:
 ЛЕВ ТРОЦЬКИЙ—ЛЕНІН.

IV

СЬОГОДНЯ з піднесенням Троцький
промовля.

Якою пристрастю його слова зогріті!

На репліку—відповідь вальот.

А зала насторожена, як пальма,

Їх щупальцями слуху ловить.

Зінов'єв головує тактовний і холодний.

Здається меч трима, що розсіче живе.

І тільки голова у кучерях артиста

Десь там тамує небуденну пристрасть.

Це він глашатай Комінтерну

Живий звязок його на цілий світ,

Камінна скеля в Ленінських доктринах.

В президії Фросар і Мануїльський

І ще, і ще...

Внизу в паперах шарудять

Стенографи нервовим бігом пальців,

А Троцький як метал:

„Товариші!

Після мистецької будовою промови

Товариша Фросара,

(А він відомий цим мистецтвом),

Після пом'якшуючих слів

Промови друга Суварина

Мені зтяжко починати твердження,

Що наша компартія французька

Переживає зараз кризу.

Французька делегація злагоджує різке
ріпіння

У відчитих на Комінтерні;

Але ось факти:

1) Обов'язкові постанови,

Які приймає Комінтерн

Укупі з делегатами французів,

На місці занехаяні,

Не тільки без виконань,

Але й не визнаються.

2) Преса комуністична

Не відбиває глибинних настроїв Комінтерну.

Товариші молодші більше того,

(Як ось Оклер),

Одкрито галасують,

Що постанови Комінтерну базуються на

пльотках,—

І я дивуюся терпінню робітництва,

Що не грозить ще досі в бік Москви,

Не присилає громових резолюцій нам,

Після таких безглузвих інформацій,

Що їх прийма про Комінтерн.

Чи можна дихати тепер

В такий прогірклій атмосфері?

Ні, неможливо.

В одній статті Рену говорить так:

„Полеміка роз'ятрилася про єдиний фронт.

Але ми не жалкуємось на це.

Нарив повинен лопнути—

Питання тра зліквідувати“.

Ось мова дійсних революцій.

Цю мову я вітаю

Усім палахкотінням захвату свого,

Бо це є мова комуністів.

Ніколи нам подібного питання
Округлим бігом фрази не рішить“.—
(І жест неясний вбік Фросара:
Напружився під спокієм француз).
„І так нам кажуть,
Що все-ж налив існує.
Ми згодні всім своїм волінням,
Що цей налив повинен лопнуть
І як найшвидче й неодмінно.
Тому то й Комінтерн почав
З наливів ще не дуже завеликих.
Але й не так малих у всякім разі,
Як це здається Рапопортові
В „Журналь дю Тейль“.
(Широка—з місця—борода
Задиркувато фиркнула назустріч,
А жваві очі
Гачками засмикали промовця,
Куди-б йому встромити репліку свою).
А Троцький далі...
„І ми настоюємо твердо,
Що у компартії не місце
Таким пройдисвітам, як Фабр
З його газеткою масною.
Нам всі гуртом відповідають:
„Звичайно, о, звичайно...“
Це на словах,
А справа й далі
Не врегулювано гние у калі
Усяких парламентських блазнів.

В своїй статті,
Що зацвіла сьогодні в нашій пресі
Присутній Рапопорт так пише:—(вирізка)

„Ми, звичайно, згодні виключити
Фабра, але товариші стріляють по мусі і
смерть цієї опортуністичної мухи послу-
жить зручній диверсії на користь де-
яким словам опортунізму.

І так, ми, бідні члени Виконкому,
Стріляємо по мусі,
Тоді як є слони
Нагального опортунізму,
Яких роздушить Рапопорт...
(Напруженії струни залі обірвались,
Сполохано руками замахали пальми
І бризнув сміх солоною водою
У вічі рижій бороді).
„Дорогий нам товаришу Рапопорте,
Назвіть їх нам,
Назвіть!
Хто ці слони опортунізму?
Назвіть їх нам!!
І вже стоїть залізний Мефістофель,
Зміїться посмішка у складках коло уст.
Незміряною перевагою з яхидством
Клинок (це борода) підвівсь:
Ударити, чи ні?
Раковський докір захитав
Крізь гумореску вбік французів...
От-от вразить удар.
Тоді ще з патосом
В президію звернувся Троцький:
„Дайте йому ще дві хвилини,
Нехай подумає“.
(Ще дужчий регот
Задибився під стелю.
Стільці зарухались в чеканні.

Троцький здається з крилами стоїть.

Настала тиша).

ЗІНОВ'ІВ: Мы чекаем...

(Раз, два, три—тиша).

ТРОЦЬКИЙ: Прошу товаришів

стенографістів

Відмітити цю павзу,

Тому що ми ждемо,

Не мухи, а слона“.

(Підвищується металевий голос).

А РАПОПОРТ: Я записався,

Я візьму слово.

Я дам характеристики течій,

Які в компартії існують...

(Навіть оддишка з раптовости наскоку):

Кажучі про слонів,

Я мав на увазі де-які з цих течій...

Це в інтересах наших дебатів...”

ТРОЦЬКИЙ: „Прекрасно“.

(Затримав ще удар.

А Рапопорт наново спохватився,

Бо збив під корень спантелику глум...

Немов би хто його питає далі):

„Я записався, я відповім...”

Ніяк не вгомониться.

Поклін од Троцького,

Блиснувши по пенсне,

Поріювся в бік делегата.

„Для мене досить,

Але сказати повинен,

Що політичний досвід мій,

Не тільки мій, а й інших учить,

Що нам незміряно трудніш

Атакувать конкретну муху,
Ніж тих слонів, яких не називають.
(Ще вибух сміху).

В різних питаннях
Сенська комуністична федерація
Немов тижнева каша
Прокисло розсипається на всі боки:
Сьогодні тридцять голосів в один бік,
А взавтра двадцять у другий.
Парламент, а не залізна когорта.
Але, диви, Париж склепався в блок,
Не проти буржуазії, о ні,
А проти Комінтерну—
І недорікувата ця організація
Стає святим святих.
Рену, Віктор Мерік і Гейне кажуть:
„Ця натхненна радянською ідеєю будова
Являється законною цілком
У партії, яка живиться кровю
Од серця російської революції.“
Мовляв: „адже ваше республіка
Також федеративна“.
(Вперед ступив з зупинкою три кроки)
Так, республіка федеративна,
Але не партія, о ні.
Ось Україна незалежна,
Он Грузія, Аїзербейджан також,
Але невже ви думаєте,
Що комуністи цих країн
Так само незалежні?
Чи ви гадаєте, що ми могли-б створити
опір
Без цього централізму?

Зануримось тепер у течії,
Якими розтікається наш комунізм по Сені.
Та вінігретом пріє у ЦК.
Ось праві-реформісти, пацифісти, центристи
Ось ліві, від яких
Нам Суварин сьогодні промовляв.
Є й центр. І мене дивує,
Що Рапопорт в статті сьогодні каже:

„Троцький весь день настоює на
союзіві лівого крила з центром, але
з центристами у вас не може бути
нічого спільного. З ними необхідно бо-
роться, а не складати угоди“.

Товариш Рапопорт
Шука постійно центру коло себе.
(Заля в сміх)
Рапопорт мов бик розлючений червоним
кармазином

Уже білками вертить у орбітах,
Не помічаючи, що там готує супротивник:
Просто летить на матадора.

„Я шукаю центру,
Щоб роздавить його...“

—Так, так, звичайно,

Спішить на допомогу Троцький,

Щоб роздавить його.

(Ще більший регіт)

Щоб розчавить його.

(Іще не розуміє...)

Але ви ніколи його не знайдете,

Як і ваших слонів опортунізму.

(Тоді сочинилася весела буря,

Як Рапопорт останнім зрозумів,

Що то його всі бачать в центрі).

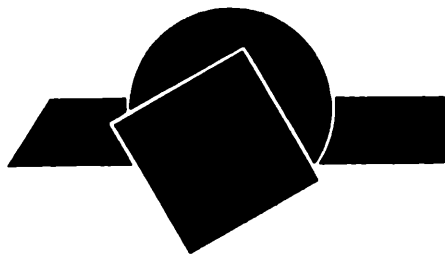
Текла промова з бульками сарказмів.
Зривалися ще з місця Фросар і Рапопорт.
Останій закид одлетів, як мячик,
Що Комінтерн не може сам
Всотатися на місці в їхнє діло.
Троцький запитує
— „А ваші делегації у нас?
А наші емісари:
Бордіґа, Ембер-Дроза, Валецький,
Що серед вас жили?
Подайте факти.“
Нарешті в піднесених акордах
Завмерла заля,
Щоб оплески кінець засипали мов грузом
Та Комінтерн занотував,
Що треба кращого із Виконкому надіслати,
Щоб там на місці перевів борню,
У масу робітничу упірнувши.
І до Парижу висланий на з'їзд
Товариш Мануїльський.
О, цей зуміє.
Через всю Європу
Пройшов невидимо, немов гремучка,
Ідка сумісь Європи й України.
Хитрий глибоким розумом,
А на очах наївність.
Підходить од лиця, а б'є у карк,
Аж позвонки злітають.
Біди не залякається, в пригоді не спіткнеться.
Переступив можливі межі авантюри
І вже крокує там,
Де героїзм безумством зветься.
Міністр великої країни
І конспіратор-динамітчик.

НАДЗВИЧАЙНА

В ворожий табір вибух занесе
Підпалить і тікає влучно.
Увага стережеться в один бік,
А погляди оточення фіксує в другий,
Бо він отрута в жилах капіталу.
Чорненький той жучок,
Якого не затисне жменя:
Він виковзне (словами й ділом).
Сміється, анекдоти креше,
А легенів лишилася вже половина.

По Харкову біжить авто
(В вибоях хевкає цей делікатний транспорт)
Шофер із-заду пихкає цигарку,
А Мануїльський на кермі:
Він учиться—ще може пригодиться.

V

Сидить пан.
 Вакзал
 На гряниці.
 — Ваш пас?—
 Пита поліція.
 Пан спить,
 Сопе,
 Мурчить.
 — Пардон, месье,
 Але ваш паспорт?
 Ви на кордоні Франції.
 — Що?
 Піднімає заспане;
 Не стямиться.
 Догадався,
 Та й у ніс:
 — Умгу.
 Поліз наповацки.
 Раз-по-за пальто,
 У друге тоді
 Так байдуже, неохайно.
 Чемна поліція жде.
 Публіка торопиться,
 А йому все одно.
 Повітря на платформі
 Турчить машинами.

Зал чекає нервово.
 Стікають секунди в години,
 А пан крізь дрімоту:
 —Нате ось.
 А незадоволений дуже.
 „Видко важлива особа:
 Золотий брелок
 І до влади байдужий,
 Не тре лоба,
 Як онде хтось.
 Мабуть у нього
 Віза—не те...“
 Надії настирливо,
 Як рій ос.
 Поліцейського думка
 За нюхом мете.
 Де дрімає брелок,
 Не зрівняв і обличчя.
 До другого-б швидче.
 Подержав мить
 І паспорт назад
 До рук:
 „Прошу“.
 Чемний поклін—
 І к тому стремить.
 Пан знову задрімав.
 В носі похрапує свист.
 Тихо—
 Принишк.
 А чогось у щілку ока
 Так хитро-загострено-зирк.
 Подумав (сховав у кишеню):
 „Минулося лихо“.
 А того другого

Кудись повели
Чемно й суворо.
Упіратись зайво.
В поліс-бюро
Коло вокзалу.
—Пробачте панове,
Але я...—і до кишені рух.
Міцно його
Схопили за руки.
А старший звелів
Зробити трус.
— Я французький агент—
Соромливо відкрився.
Маю завдання
Стежити за комуністами,
Що крізь ваш пункт
Проїдуть на з'їзд до Парижу.
Другий, що читав
Його документ
Потвердив усім:
„Щира правда.
Пардон, колего Зоба.
У вас чудова мімікрія.
З кожним політичним
Вам легко зійтись:
Вигляд у вас—
Цілком комуніста.
Наш спільний інтерес
Цю погань підрубать
Спалить і пустити
Потім з вітром.
На шклянку кави...
—„Але мій потяг“...
—Ну, прощайте.

Стиснули руки
Й у високій кімнаті
Регот повис,
Що французький агент
Пройшов, як комуніст.

Летить авто
Шуршанням шин.
Мигають вулиці,
Зоба спішить.

Будинки падають
На зустріч в галоп.
Шофер за скло
Принизив лоб.

Он площа Бастії
Розкинулась обшаром--
Люди по ній
Шумованням шарим.

До краю прибоем
Дома й етажі—
Площа їх не знає
В гонові кружінь.

Густою масою
Людських істот
Вулиці вливають
Кожна свій потік.

На площі не довго
Помітний той рух—
Так стрижень ріки
В морі тухне.

Все сплітається
В плінний шум,
Хвиля гойдається
В обмеженні тумб.

В гущі авто
Вже немов нема—
Тільки рожків
Глуха метушня.

Стій. Префектура.
Туди на доклад:
Фах агентурний
Має свій лад.

А друге авто
Спішить на Монматр,
Неначе тіка
Од вокзальних примар.

У ньому той пан.
Шарудить брелок.
Фальшивий паспорт
Зашився в куток
Його зустріли—
Машину геть.
На руки схопили
Валісу й плед.

Щире вітання
В рухах, в очах:
Він прибув
З Москви Ілліча.

Агент Зоба
Докладає начальству,
Що в його ділянці
Нічого не сталося.
Свою пригоду
Хотів затаїть,
Але щоб прихильність
Дужчу придбати,
Відкрився старшому,
Як рідному брату.
Тоді той по щирості:

„Знайте, що з Москви їде хтось зробити розкол у Французькій компартії. Ми його повинні спіймати. Ми не можемо допустити, щоб ліва частина стала монолітом у своїх виступах ПРОТИ УРЯДУ. Хай ліві, центр і праві ще дужче гризуться між собою, ослаблюючи свої сили; так їх краще використовувати.

Хай Фросар роздирається за едвість влого організму, нам їхні НЕ СТРАШНІ УДАРИ“.

Вечір з матовим лицем
Пильно дививсь лихтарями,
На протилежній стіні
Чітко накреслилась рама.
Зазеленів абажур.
Там детективна розмова.
Тіні меткі у кутку
Під шамотіння нервове.
Бо префектура це штаб
Щоденної люті Парижу.
Тут поліцейська рука
Жертву назначує свіжу.

VI

ЩЕ з'їздові рости і купчитись п'ять день,
 Ще гомонять по секціях і гарячать промови,
 А вже ЦК компартії прийма гостей
 Та провінціальних депутатів.

У закутку глухого тупику,
 В „Мезон дю пепль“—
 Будинок у мішкові:
 Тупік камінними стінами обступив,
 Одне лишень ввійстя.
 А вже нюшить усюди
 Поліцейська злоба.
 Вже провокація завзято поклада
 І гроші і кметянку,
 Ночей не досипа
 Лягава стежа
 У всіх кутках
 Гомінкого Парижу.
 В народнім домі—
 В камінним тупіку
 Коморка сторожа
 Привітна, як шкалюбка.
 Ніхто туди шляху
 Сторонній не віткне.
 Упертий бородач—
 Бургундська кров шумлива--
 Ключами клуб в німоту кида на ніч.
 Ждуть Комінтернового гостя.
 Хоча п'ять день, але пора чекать.

І ось під ранок стук умовний і знайомий:
Свої.

Заклацав неохоче ключ.

Але спереду—що?—низенький пан.

—Стій, ти куди?

(Поліція, мигнуло)

Хто ти?...

Але вже з-заду Кутюр'є

Додав придушено й лагідно:

—Мовчи. Впускай!

Це наші: Москва.

І двері рипнули поспішно.

Пашека темна коридору

Так задоволено захевкала,

Як засопіли двері

І ключ підтвердивши заклацав зубом.

Гість Комінтерну може певним бути.

В коморці сторожа

Ніхто не зна про нього.

Обклався книгами, газетами,—сидить,

Та дні рахує, що проходять

У шерханні масовому хвилини,

Начинених секундами й чеканням.

Спішить насипати

Незначну п'ятиденну купку,

Мигає той потік,

Як літери газет,

А десь поліція шурує по кордонах,

Винюхує, як той Зоба,

Де слід запальщика—

Зі сходу—комуніста—

Прозначиться невидимою ниткою вогню

В республіку забрезклубою рантьє.

А Комінтерн—акумулятор,
Що соціальною енергією зарядився
Розкидує і токи і вогні
По цілому обшарові земному,
Бо він господар цього дому.
Гуде антенами до серця робітництва,
Несе захоплення в стражданні і борні
За житла у майбутнім сяйві,
В Америку по трюмах,
У паках, в такелажі
Несе визвольну вість
Секретний робітник.
В Японію інструкція
Вже у пальто зашита
Поїхала на схід
В Великий океан.

А тут в Парижі,
У міністерських кабінетах
Вистругується Рурові ярмо.
Пуанкаре облісілий у справах адвокатських
Полізе чоботом війни
На горло шахтаря.
Розплоджує колонії бактерій,
Щоб протиставити їх робітничим ранам.
Жах смородливих газів
Вже роз'їда дихання тих рабів,
Що за сантім під примусом військового набору
Готують смерть
Таким як і вони рабам.

А гість зі сходу
Жвавий і веселий
Син України Мануїльський

Розповіда в той час в комірчині таємній
Росмерові і Суварину під анекдотний жанр
Свої пригоди, маскування й щастя,
Як на кордоні Франції недавно
Він вередливим паном був.

Набита заля, як мішок горохом.
На фракціях і люті й наче рідні,
Бо всім один лиш ворог—капітал.
Але ще центр вагається,
Щоб виключити блазня Фабра,
Який клоакою на Комінтерн
Пузириться та злобою булькоче
У пресі розбещеній Парижу.
Ще центр з Фросаром в чолі
Боїться заліза дисципліни,
Якою російський пролетарьят
Мов тараном урізався
Крізь угодовську плісінь.
У мури одсирілі капіталізму світа.
Фросар не може підкоритись,
Щоб десь якась опіка ще тяглась
Над достославним пролетарством.
Опіка дикої Москви,
Яка на Комінтерн наклала владну руку.
В країні де панує кнут.

Там ще можливо, але тут...
—Брехня!—це заля зліва розкотилась.
Так, так, товариші,
Де в психології і крові „кнют“
—Геть провокатора!—це молодь Сени.
Фросар напроти...
Тоді йому:—„Свиня, кошон!“

Проте Фросарів голос далі,
 Рот розтягає, (вже не чути звуку)
 З довгастого, широкого обличчя
 Цієї політичної лисиці.
 — „Ні, вільне товариство!
 Ми поведем вас у всесвітній бій,
 Ми комуністи Франції старої,
 Що ще живе завітами Жореса
 У секціях зафедерованих братерством!“
 Він поучав рукою, як учитель
 В провінції Бельфор,
 Аж тіпалось пенсне під лисим лобом.
 — „Ми поведем, а не Москва.
 Що ми не можемо захрясти в синдикатах,
 Зате ми адвокати робітництва!“...
 — Ні, ми є справжнє робітництво!...
 Компартія це дійсний авангард,
 А не якась адвокатура!...
 І буря збилася коло трибуни.
 Дзвінок ярчав і змовк,
 Десь підкрадається яхидно.
 А гомони по залі
 Тлум весь кида,
 І десь розтрощується на гальорці сила
 Об черепа одсталих реформістів.
 Фросар упав між двох огнів.
 Він досі жонглявав
 На гострині сталюого тросу
 Між комінтерном і міщанством,
 Що засмоктало партію борні.
 Але тепер, мов бравнінг
 „Ти з ким?“—
 Заглянуло у вічі.
 І ось росте розкол.

А Мануїльський пише Суварину
В президію:
„Тепер я бачу, що компартія французів
Живе і вже гремить,
Коли француз „каналію“ в промові кинув,
Коли товариша противника його думок
Свинею обліпив—
Це темперамент партії нової!
Нехай живе в Парижі комунізм!“
Один оратор спірався на Жореса
У гострому питанні синдикатів,
Тоді од лівої:
„Це-ж реформіст, противник Геда“.
„Опортуніст!“—поправив хтось.
І зал завмер.
Вже посягнули й на Жореса:
Святого вже нема.
Кашен тоді:
„Товариші, хто на трибуна кинув?“
І далі й далі захищав традиції яскраві.
Тоді підбіг Фросар.
Дорвався до трибуни.
Замовкло все.
—„О, час! о, хвили!“.
Схаменіться!
Святе ім'я Жореса впало,
Пробите блазневим образливим прокльоном!
Як? і блискучу білу тогу
Болотом обліпило з нашої руки?
Куди йдемо?
Де сльози, що затеплять
Отих злочинців правди?
І по старечих щоках
Поллялися жалі в дрібненьких струменях

Ще... ще хотів би мовити,
Та голос надривався
І раптом покотом обмерлий впав
Фросар з трибуни.
У залі звукова смерть,
Як обморок промовця.
Заціпла маса розірвалась:
Счинився галас.
Фросара піднімають.
Прокльони на лівицю
Посипались загуслим ревом—
Зо всіх кутків.
А Мануїльський в президію писав
Вальяну Кутурье:
„Москва сльозам не вірить,
Навіть Фросаровим“.
Шпики уже раділи.
Кожен готовив фразу,
Якою він начальству сам змалює
Цей голосний випадок.

Три дні бурлила заля,
Роздирана на дві частини,
Бо сили велетенськи
За Францію зійшлись.
За волю робітництва
Тут клалися прокльони.
А Мануїльський збоку
Тим боєм керував.

Між делегатами в рядах
Чорнявий чоловічок.
Записує, примружить око.
От—от би кинувся аж на трибуну,
Та... знов записує.

Круг нього шепчуться чогось-то делегати;
Так недовіжливо позиркують на його бік.
А потім взяв один нагнувся—запитав.

—„Ти звідки, друже?“

(Мабуть шпик...)

—Я сам з Альзасу.

(Щоб не продав акцент).

—„Пробач, я знаю всіх альзасців,

Але тебе щось не пригадую, не помічав“.

Тоді вмішався другий збоку,

Шепнув щось тому,

Той другому, десятому—

І всі кругом чужинцю закивали,

Заусміхалися привітно:

—„З Москви“—серед них пошепки пішло,

І мов би чемний круг зробився.

Вже пристрасті розкинули руде волосся,

Мов промінь ув очах мигтіли,

Та ось з трибуни голос:

„Товариші, поліція арештувала

Представників од італійської компартії“.

І заля збилася в одно.

Один ще більший ворог

Устав перед свідомість,

Ненависть до якого

Зібрала їх сюди.

А за хвилину другий:

„Товариші, поліція забрала

Представника англійської компартії Томбея,

А італійців вигнано за межі,

Країни, що обезкровлена війною

Дає себе висмоктувать Пуанкаре і Крезю“.

Як ток убивчий проспівав по нервах,

Заюшились серця солоних мас,
І піт на скроні й чола впав.
Запахи видихів запалено двигтіли,
Тіла напружились мечами
В один безмовний крик.
Тут словом Рапопорт вступає,
Щоб залю зарядить
В одну борню за гніт,
Щоб скинути із мозку камінь
Злосливих нарікань на Комінтерн,
Яку ведуть усякі Фабри.
„Не внутрішньою лайкою
Нам щелепи трощить
Своїм об'єднаним гурткам,
Не суд чинити правого над лівим,
Бо ліві Революції вже захватом живуть.
Увагу всю на центрі керування,
А не робити знов
Помийницю, чи Тур!
О, Комінтерн не хоче нам розколу,
Але про чистоту він дбає у борні,
Щоб не прилащувались черви,
Щоб праця положилась твердо
На комунізм—її усе життя,
Її провідника і меч огневий.
Тут в центрі дикої
Й м'якої зверху хутром
Контр-революції усіх земель
Ми не повинні поїдать себе з хвоста,
Як той байкарський змій,
Бо нас і так вже добре поїдає
Той, що ось вимів італійців,
Хто наших сотні в тюрми ув'язав.
Товариші, ми тут до Комінтерну

Не вшутку приєднались,
Щоб користь витягати
З його кісток—ідей.
Ні, хай же обростуть ці кости м'ясом
Наших жадань борні й реальних діл.
Хто підозріння кида Комінтерну,
Той ворог справи:
Не з нами—проти нас.
Я бачу перед собою
Диктаторів в кубельцях,
Що їх для себе кожен звив
В гуртках закручених робочих
Облізлою повстиною інтриг.
Та диктатури пролетарства
Вони бояться, як вовки вогню.
У єдності на схід рівнятись!
Не фракція Фросара
Всю партію посуне,
А мозок цілого міцного авангарду—
Ось вимага чого Москва,
Ось прагнення усього Комінтерну“.
Промова вже в піску кінцевому плескалась,
Як Кутюр'є додав:
„Нам Комінтерн дозволив
Окремі групіровки.
Баласту досить нам!“
Шум затріщав од рухів маси,
Аж шпик Зоба здрігнувся тілом,
Включивши злобу в ток.
Він злий і радий разом.
Поруч його іще колега—шпик.
У карточці секретній
За номером імення Жамб.
Обидва нервами торкаються собою,

Обидва затискають кулаки
 Щоб стрітисся ногами.
 Підскакують, щоб іноді, немов захоплені, поглянуть,
 Хто ще потрібен їм,
 Кого іще на голку зору наштрикнути.
 Рейвах затихнув.
 Запекла боротьба сторін
 У пропозиціях посходила, як зілля.
 Іще горчична ніч
 Двома годинами хвалилась,
 Як вийшов хтось.
 Прорізав каламуть:
 „Товариші, іще мерзота поліційна
 Схопила нашого близького гостя:
 Заарештовано і вислано за межі Франції
 Представника німецьких комуністів,
 Члена ландтагу Прусії,
 Товариша Далема!“
 Шпик мов піднесений на крилах
 У захватній утомі
 Крісло обліг,
 А вже зади гукали:
 „Гей, а поліс!“
 І серед бурі гніву
 Дзвінок задеренчав:
 „Слово тов. Вальяну Кутюр'є.“
 Крок швидкий.
 В залі до одказу струни:
 Чи грай високими тонами,
 Чи рви.
 „Товариші! В той час,
 Коли поліція заткнула гостям рота,
 Як солідарности привіт
 Назад поїхав через тюрми за кордони,

Коли останнього забрали вже Далема,
Тут, серед нас четвертий день
Сидить представник Виконкому Комінтерну.
У праці з'їзду участь сам бере.
За цілий шерег літ,
Коли війна запаклювала очі,
Коли одірвані гранатами на фронті руки
Вже не могли підвестися—стиснути
Братерську чужоземну зустріч,
Щоб висловити радість
Єдності шляху.
Сім літ кругом обтяті революціонери
З далекої Росії
У перший раз тепер
Прислали нам горяче привітання.
Член Виконкому Комінтерну,
Член Цєка РКП,
Народній Комісар земель на Україні—
Товариш Мануїльський—
Осьде, серед, нас!..
Як грім упав.
Як крила замахали
Неісчислимих юрб сердець.
(Приморські птиці).
Зірвались у шумі понад хвильми,—
А сльози радости,
Як брильянтовий бризк.
„Він серед нас.
Вів Комінтерн!
Нехай живе всесвітня революція!
Немов не бачились.
Товариші у залі обнімались,
Наче колишні християни
При світлі темних катакомб.

І поцілунками мінялися з привітом.
Вся заля підвелась на ноги.
А той чорненький чоловічок,
Що все записував,
Здавалось, ще не знав,
Чи він це, чи не він.
Але його уже вітали,
Вже захватом піднятий гурт
З живим вогневим диханням
Зробився коридором,
І Мануїльський серед оплесків і сліз
Пішов піднесений аж на трибуну.
Тоді з надвору двері затріщали.
— „І ми... хочемо! У нас білети!“
З надвору двері виломать хотіли.
З президії наказ:
„Товариші, держіте двері міцно,“
„Бо це поліція.“
І скупчилися десятки пролетарських плечів,
Підперли двері,
Засови смоцювали.
Зате агенти
Підстрибували в залі, мов на крильцях
З гніздочок горобинята підлітають.
Побачити того, що з підземелля вирнув.
Зоба знесилено кріз мло сказав:
— „Це він, той пан... Я його бачив...“
— Де?— запитав шпик Жамб.
— Я їхав з ним у потязі
„Аж з самої гряниці...“
А потім спохватився,
Що він такий шлапак,
Що видав сам себе, але запізно.
Його колега хитро намотав

Знаття про хибу першого на пам'ять,
Щоб там по службі
Ножку підковзнуть.
А Мануїльський вже гремів
Прибоем океану,
Де злялися стремління гірких мас.
„Капіталістів міць вже роз'їда маразм...“
І далі й далі,—про внутрішнє й зовнішнє
Останнім вигуком оратор закінчив.
„Всесвітня революція“—мов келихом хитало.
Ще в оплесках і кличах
Бурлів піднятий зал,
Ще голоса відбитками зі стелі падали
На голови гарячі,
Як Мануїльський став,
Чекаючи чогось....
—Куди іти?
І раптом темінь
Порвала жили електричні,
Зіпнули лихтарі—
Зал ахнув—
Змовкли на нівець.
Немов гранатовий кінець
Обвалом рушився
На кучу комашинню.
Безумна стала тьма.
Напружилися черви до останку:
Що це таке?
Хто? Хто зробив?...
Тоді повільний і розмірний голос
З президії
Спокоєм сили й свідомости дихнув
У вуха настроженії ляком:
„Товариші! Тримайте спокій!“

Це все продумане й потрібне...“

—Ах!—радісно іще раз

І легко так озвалась заля.

З боку президії незначний шум

Зарухався кудись у бік...

Секунда, дві, десяток

Стікає мов зі стелі каплі.

Хтось черкати почав

Нахабно сірниками.

Тоді іще наказ:

—Ні блиску, ні вогню!

Самі засвіtimo,

Як прийде час.

Хтось черкати почав,

Щоб подивиться.

„Бий його в морду—

„Це шпик!“

Розлігся ляпас

І сірники шаваргнули до долу.

Секунди капають...

Та ось блиск вдарив очі,

Вразив зіньки

Розширенії тьмою,

І заля інстинктивно

Схопилася за лоба,

І вже тоді аж очі застрибали

Убік поміж людьми,

Шукаючи де дівся Мануїльський.

А він посерд залі

Серед гуртка людей;

В якийсь чужий пінжак

Не попада рукою,

А другою до підборіддя

Не влиплу бороду—
З опалу притиска.
Не вспів.
Зал ахнув в третє.
А тут якийсь старий
Провінційальний мер із делегатів
Зарепетав:
„Ганьба!
Ховаються немов апаші.
Хіба це боротьба?
Міністр, як...“
Але хтось стусаном його на доказ:
—„Дурень старий.
Не час маніжитись...“
В той мент
Двохдюжиновий гурт
Що кинувся, захлеснув Мануїльського
Швиденько оточивши,
І разом рушили вони усі до виходу.
Вже двері зашніпили...
Раз, два—ступають
Кроки каламутні...
Проход у бік, мов коридорчик.
Його широкий дядя заслонив,
Немов мад'ярський анархіст:
Синяво-чорна борода
І біле повне тіло.
Раптом з гурта, як порівнялись,
Хтось Мануїльського
Як двине вбік
На того дядю
Той вдарився,
А постать одхилилась
І Мануїльський вилетів з гурту

В той прохід,
Що й бородатий заступив.
Гурт швидко посувався до виходу,
Мов не помітив нічого.
Там збились...
В мішку домів
У тупіку
Поліція вже арештовувала швидко.
А там у коридорчину
Відкрились другі двері
І Мануїльського за фалди
Хтось потягнув.
— Мовчи, це я, —
Озвався сторож.
— Іди. — Упхнув кудись,
Не одзивайсь нікому. —
Махнули двері
Цокнуло ключем.
А делегат відважний Комінтерну
Кудись посунувся униз
Серед машин у глейку фарбу,
Де сирістю підвал
Його схопив і скрив.
Тоді обмацався,
Дістав ще й люлечку пенькову
Взяв прикурив і мовив;
„Ну, Дмитре, діло твоє дрянь.“
А там ревіли юрби;
Поліція свистіла і сюрчала,
Та шарила в кутках
Очима шпикова.
Зоба (як рушив гурт)
Зірвався з місця
Мов пружинувий,

Через стільці
Успотикач, ламаючи себе
До виходу рванувся.
Якийсь подібний чоловік
(Мигнуло—Мануїльський)
З п'ятьма товаришами
Поліз в авто.
Ті, що лишилися—кланялись:
„Щасливо, прощайте.“
Зоба швиденько: номер.
Його хтось перекинув.
Він вискочив, одбіг і засвистів.
Словами перекинувся до полісменів—
В якесь авто—
(Аж кидало, так швидко)
Бюро. До телефону.
Заголосив півбожевільно
(Пошана, нагорода)
—„В автові № . . . “
І вже за тим авто
Гонилось два інших чорних.
А номер все снував
Заплутував сліди.
Нарешті зіпсувався,
—Стій і не з місця.
Документи, обличчя:
Його нема.
(І очі викотились з лоба)
Його немає . . .
Зслиз . . .
Ще повторив собі
І став мов непритомний.
Нащо-ж він фотографії в кишені
Немов любовник носить?—

Щоб навіть рухи Мануїльського завчити ...

— „Калоша, блазень!“

Зобу лайливий голос розбудив:

„Промазав, сліпа тютя“...

А ті товариші з автомобіля

Од сміху рвали боки.

— „Ви арештовані!“

Хоч злість зігнать на них—

Та регіт їм озвася.

Ранок.

Сіро.

Шум стихомирився.

Люльочка попахкує—

Мислі зливою.

Чує стук:

Ключ заграмав.

Сторож спереду

І хтось з Сувариним.

— „Ну, як тут—добре?“

А у нас потіха.

Що там чинилось,

Як авто під'їхав ...

Галас, свисти ...

— „Ну, я це слухав

Тут і глухому

Одкоркувало-б уха.“

Третій п'яний,

Морда мов клоччя,

Очі соловії

До людей сокочуть.

Але, повага
До самого себе
Претсья вгору
З духом абсенту

Патли мов стріха,
Вигляд мочала—
Хоч-би ще пелька
Іком не кавчала ...

Пляшка з кишені,
Головка зелена.
Суварин знайомить;
„Представник богемі“.

Панібрат одразу—
Привітався з гуком,
Щиро так тисне
Мануїльському руку.

„Я заgrimірую ...
Як вийдешь на залю—
Слово чести—
Й мама не пізнає.

Я тобі таку бороду зроблю,
Що ти сам себе, голубе, не пізнаєш.
Бо я артист.

— Я також добрий артист,—
Моргнув Мануїльський

— „Ну коли так—вип'ємо колегю:

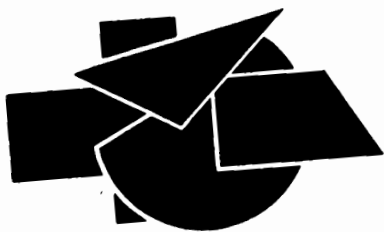
В праці це омаста.“
Сіли, попили.

„Ти мені подобавсь,
Вип'єм ще і баста.“

А за годину
Вийшли двое
П'яний художник
З паризьким ковбоем.

Перший стильово
Про гонорею правив.
Невинна розмова—
Шпикам не цікава.

Послухали на мить:
Ім загально—людськеє.
Тут не може бути
Шпикам революції.

VII

СТАРА, облісіла в перуках брехні
Облудлива розпусниця Європи
Республіка французького рантьє
Трухліє днями та паразитує.

Уже беззубі щелепи не заховать
Під крашеним червоно ротом;
Уже безкровні груди, де нема чуття,
Даремно розпіраються
В гумованих півкулях—
Старая псина смородом несе.
Але масажів, масажів треба
І крові молодії з жил
Працюючої кляси.
Можливо молодість хоч крапельку піддасться.
І ось облісілий, так само, масажист
Та кровопуск Європи, Пуанкаре,
Знімає пух на грудях
І тре старечими руками
Присохле місце без крові й молока.
Ось він немов вампір той
В казарми назбирав
Вже молоді для жертв,
Уже вишукує у садистичній гоні,
Кого іще на крові підігрить.
Пластичними словами

Глумливого масажу
В парламенті вихвалює війну,—
І вже підвищилися пульси
Розпутниці старої,
Уже запахло порохом і боем.
І ось розлопнулась в Європі
Заздросна й хижа рівновага.
А юркий адвокат і президент
Вже аж заслинився в військових гімнах—
Він символ кровопусків,
Він сам натхненець їх.
Від захвату тримтить,
Парламент рукоплеска.
Ненависть до пригнічених
І кинутих на бойню
Вся скупчилась сьогодні тут,
Де зізлися потливі смокці
Всієї французької буржуазії,—
Її некоронований король—Пуанкаре.
То од його рук кулю затаїв
Жорес у грудях негасимих,
Обурених насильством.
Так, оця вибухла війна.
Вплялися гарпії у серце прлетарське
Завалина завирувала й інших в себе,
Все далі в даль курився суходіл.
Од визиску натягувались останні жили,—
А другі з пошматованим лицем і мозком
У тисячах з живими вкупі
В бельгійських багнах догнивали.
„Розпни пролетарьят!“—кричав імпер'ялізм.
А штаб Пуанкаре сплів спекулянтам сіти,
Щоб в апогеєві розлюченої слави
Люї Люшер на крові наживавсь.

О, як закапали бульки криваві в серці
При імені, Пуанкаре, всіх гнаних на убой,
Пуанкаре той друг царського чобота Росії,
Що військові паради ковтає, мов дикун.
Муштровані з параду йдуть у могили.
А він оточений газетним фіміамом
Забув, хай хоч на мить, що він старий різник.
Пуанкаре—це зібране обличчя
Гнилої класи в цю гнилу епоху,
Яка розкинула свою ганґрену
На цілий світ живих людей.
Ось він, гурман парадів.
В Тулузу повертається з маневрів.
Солодка посмішка пурхає на вустах,
А з відблиском циліндр (на голові)
Збирається летіти.
Обрана влада міста
Не вийшла зустрічати,
Бо в Мерії соціялісти.
Але зате префект, підкреслено службовий,
Тут виступить вперед і висулжиться сам.
Поліція звела червоно-жовту арку,
Авто під нею по брукові шуршить,
А сурмачі в костюмах середньовічних
Рикають марш деспотів із „Аїди“.
Печена лисина зарухалась, як радість.
Кипить мов колбачка в йому захоплення

врочисте

А поліцай—префект Гоярд,
Облесливую взявши позу,
Сам відкрива автомобіль,
Щоб надзвичайна усмішка
З обличчя президента
Поріялася відгуком по всіх гостях.

Усмішка на вустах буржуазії
Багато болю коштує робітництву!

Жах устає, коли мигне свідомість.

Що цей маленький павучок
Прохломлений ідеєю одною
Немов сомнабула іде
У пропасть із людьми.

Ще друга посмішка в'їдається у пам'ять.
Пуанкаре на північ загляда
У гості до царя.
Шумує Петербург передвоєнним страхом.
Чавуннії мости чогось страшного ждуть.
Ось гнів робочий переплигнув межі—
І вже тече обструкція по вулицях.
А президент Раймонд в зимовому палацу
Люб'язно до цариці компліменти сипле.
Аджеж він адвокат.
Та щось за-кисло хмуряться
Сановнії обличчя
Од тих солодких привітань.
—Чого?— „Ах, це дрібниці;
Це витівки проклятого бунтарства,
Не має слів тварин цих змалювати.
Ми живо їх!... “
А там путилівці забули дійсно чемність
І до імен гнобителів
Та спрутів світових
Взяли й Пуанкаре імення присукали.
О, жандармерія не спить.
Вона швиденько маси заспокоїть.
За пару день біжить авто
По тих, очищених од люду площах,

По кам'яних каналах вулиць,
 А чиновня вклоняється Пуанкаре,
 Бо їм так весело прибігти привітати
 Друга Миколи II з французів.
 Пуанкаре віддано—чемно
 Їм посміхається із-під циліндра:

**Усмішка на устах буржуазії
 Багато крові коштує робітництву!**

Та поспішив тарантул у гніздо—
 І запалилися простори в диких зойках.
 Коробки залізниць, автотопори
 Понесли пачками людей на смерть.
 З смертельної сухости задиханого рота
 Зривались хрипи й прокльони.
 Неслись і падали через дроти колони.
 А десь Пуанкаре слова фонтаном лив,
 Що треба ще підкинути в огонь салдатів,
 Бо Сома Франції гукає о підмогу.
 І Сома дійсно вже харчала,
 Що досить цих безумств.
 Розпечені до біла вуглики
 Тремтючих нервів,
 Мов в електричній лампі
 Не витримували болю—
 І божевілья, як духота спадало,
 Чи обривало пам'ять нанівець.
 А кров'яне болото
 Все брязкало вогнем.
 Тоді хоробрії з трусами одноцінні.
 Тоді умом гостріші вже почули,
 Що корчі ці в гроб людство заведуть,
 Що інде треба

Шукати порятунку,
Що тільки смерть Пуанкаре—війни
Зітханням лехким перекотиться в окопах.
І не один Вальян, а чи Барбюс
Подумав в окопі комуністом.
Смертельний глум панів
Вже не одному думку просвітлішав.
Але косило міліони
Без перепону,
Без утоми,
Аж поки смерть не задихнулась в чині.
І пошматованій країні
Зітхнути в хижих пазурах
Хоч трохи довелось.
І ось Пуанкаре гостей американських
Для похвальби у своєму героїзмі
В зажурені поля над Сомою повів.
І де могили фалангами повстали
Гості та хазяї
В повітрі погрозовім
Вдихали радість переможців.
На фоні розпачливих могил
Пуанкаре весело засміявся:
Таке широке сонце,
Така весела смерть,
Ще й мертві батальйони
Тут стали на параді.
Людина, що сміється—
L'homme, qui rit!
Ще й як з під вуса зуб,
До лисого черепа блиснувши,
Веселість відтінив
Старечого лица.

Усмішка на лиці буржуазії
Багато смерти коштує робітництву!

Та ось газета „Л'Юманіте“
Збила крильми гніву.
Людина, що сміється
Із мертвих батальйонів—
Дивиться, гляньте—ось!
І всім так ясно кинулось
Знайоме обличчя—
Він президент, прем'єр...
Сто тисяч карток
Сипнуло за день в масу.
Сенсація! Пуанкаре сміється!
А він десь там лютує, ходить:
Поліція не умертвить станка
Зоба винюхує орігінали.
Та все пропало—лишається лишь лють.
Прем'єр, прив'язаний прилюдно до стовпа
Ганьби і масового глуму,—
Біситься та не може думать.
І зразу криза назріває.
Стареча лиса голова
Шукає зачіпки помститись.

Четвертого числа в палаті йдуть дебати.
Гарячий липень на лобі проступив.
Порядок дня—політика в Тунісі.
Докладач Тенеже
Стремить до запитань
Про більшовицьку пропаганду.
В розпалі бойового шалу
Він хижо зиркає на парті комуністів
І грізно вибуха:

— „Шановний депутат Вальян Кутюр'є
Здається посміхається?
Вальян вагою з місця каже,
На всю палату розтискає голос:
— „Я часто усміхаюсь,
Але ніколи
Я не сміявся ув обличчя мертвих“!
Фраза—мов завалився дім
На лаву міністерську.
Пуанкаре—Війна спинається на ноги,
Запаленів, кричить:
„З'ясуйте цей огидний вираз“.
Уставши з місця Кутюр'є
Звертається убік прем'єра,
Блідий, хвилюючись, та владний над
собою,—

Чітко карбує, як ляпаси слова:
„В той час, як уряд міркував,
Що його довг є утічка з Парижу
Поперд наступом ворожим,
Ми, салдати, протягом довгих день,
Аж надто довгих, навіть про вашу совість,
Мали часу доволі біль збирать,
Щоб аж тепер обурюватись гнівом
На офіційну фотографію,
Де бачимо ми вас,
Що посміхається перед хрестами кладовища,
Які назвали ви колись
Іменням мертвих у строї батальйонів!
Ми бачим посмішку людини,
Відповідальність котрої за жах війни,
Ми ще тут обговоримо“!
Права ячить у сизих криках
Поранена з прем'єром вкупі.

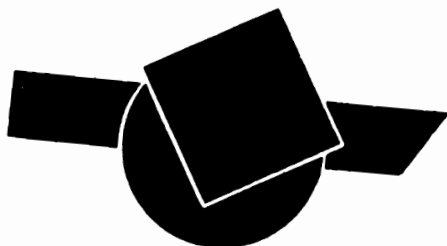

В палаті де-кільки хвилин
Стоїть розтято невгамовний галас.
Крізь рев прибічників Пуанкаре гука,
Що той Вальян напевно не посміє
Іще раз поторить слова,
В яких трусливість з'єднана з брехнею.
А Кутюр'є спокійно одбиває:
„Поки ще ви обвинувачуєте в трусості
мене,
Того, що бився на фронтах в ту пору,
Коли ви не могли ще й миру заключити—
Я можу тільки реготатись.
Але ви не посмієте вже цього відкидати.
Ще бувшим воякам,
Від імени яких я зараз промовляю,
Які ще добре пам'ятають
Мільйон сімсот тисяч смертей,
1.700.000 смертей!—
Що їм ця ваша посмішка
На бойових могилах—
Смертельна образа“!
Розгублений Пуанкаре
Щось намагається сказати,
Якесь виправдання лепече серед шуму,
Що не причасний він ні краплі до війни,
І навіть бреше адвокатським льотом
В поспішності для віку небувалій,
Що він на кладовищі не сміявся,
Що він примружився на сонце.
Його апломб не зменшила ганьба.
Палата клекотить.
Гарк, свист і викрики з балкону
Туниське діло пожужмане в кутку,
Забутою ганчиркою закисло.

А ляпас розтікається у червіль по обличчю
 Натхненця дикої війни—Пуанкаре.
 Вже депутати продовження чекають.
 Прем'єр вимогу натиска,
 Що тра пояснення почуть од комуністів
 Сьогодні, в цей же мент!
 Хай знає світ і люд,
 Хто ще провину понесе за війни!
 Нехай засяє істина навіки
 На білій одіжі Пуанкаре,
 Бо бачить бог,—він не хотів війни.
 Та Кутюр'є—той не збентежився й на хвилю.
 З'ясовувать?—чому-ж?...
 На це він згоден.
 Хоч і нема потрібних під руками документів.
 Та на фронтах його становища
 Були ще й гірші...
 Готов.
 Розсудливий Рауль Пере,
 Що у палаті зараз головує,
 Той розуміє стан річей.
 Щоб якось врятувать Пуанкаре,
 Дає Вальяну слово
 Лишень про особисту справу,
 Дебати-ж про винуватців війни
 З сьогодні переносяться на завтра.
 Працюючий Париж в екстазові сія:
 Пуанкаре—Війну нарешті одлупили.
 На другий день „Л'Юманітэ“,
 Пуска побільшені два кліше,
 Де—„хто сміється, а хто скрививсь на сонце“.
 І бачать:—президент з американцем в смішки,
 А з-заду навіть чиновня і генерал,
 Не зовсім то радіють...

Контраст підкреслено уперся в очі,
І дрібная брехня Пуанкаре
Усоте викрилась у пам'яті робочих.

VIII

СТОМИЛИСЬ читачі од заколоту ритмів,
Од тих напружень боротьби двох клас.
Спочиньте на хвилину у сонові м'якому,
Якого шпик Зоба невільно сотворив.

Зоба нервово спить, зіпає й стогне.

Сон плутається небувалим мітком

І нитка провідна мотається в клубок,

А той закочується в сад, зелений і пахучий.

В тому саду росте багато чудових рослин, таких рослин, які можна тільки наміряти, сидячи з атласом тропичної країни у теплій зав'язаній хугою хатинці, десть у заглохлому закутку голої, голодної тундри, широкої, як міжзоряний простір. Хуга січе холодом і підмиває у темі засипані сніговими наметами стіни. Оберемок хмизу тріскотить привітно у широкій пічці, мурчить приручений тюлень, спинаючись вусатою мордою на свої лапи-ласти. А Зоба примостивсь за пічкою і спостерігає за тим читачем атласу. Людина сидить, гортає сторінки та мріє. Раптом помітив стежу, зривається на ноги, хапає Зобу за ковнір і жбурляє за двері вгору з такою силою, що той летить, летить, здається, круг земної кулі і не може зупинитись. Під ним проминають моря, залиті електричним сяйвом міста, гори, ліси, а він усе не може зупинитись. Його обгортає жах — невже так усе життя й по смерті? Але ось чує позад себе гуркіт аероплану. Ще думка не вспіла з'орієнтуватись, як Зоба полетів на землю і шелеснув у той самий сад, який почав мріятися

спочатку. Тут росли азалії і душні анемони, плющі пообіймалися в досмертному стискові з грабами. Вузлуваті дуби залізним кряжем зайняли велику долину. На пригорку ливанські кедри знесли поверхами шерг зеленосизих килимів. Їм покивають ніжним широким листом павлонії. У спеку можна одним таким листком прикрити голову і слухати, як вуркоче по гальці море, що торкається синім до болі в очах, боком до того саду, звідкіль пливе й домішується до шуму моря гудіння бджіл і жуків. Земляничні дерева зі штамами велетенських рожевих коралів, що міняють що весни кожуру, як змії, похваляються білим цвітом, жовтим зав'язом і червоними ягідьми одночасно. Пальми юка б'ють фонтанами білих дзвіночків, драцени прискають зо сміху в різні боки і на високих щоглах у зеленій кучмі вигріваються кокосові горіхи.

У тому чарівному саду жили собі маленькі трудящі істоти Ахи. Зоба почав за ними стежити по старій звичці. Вони позліплювали з глини й пилу величезні купи своїх жител, бо уміли жить лиш об'єднаннями. Працювали кожен на всіх і всна одного.

В тому-ж саду поруч жив жорстокий звір Гр. Кожен день Ахи лічили свої жертви, які загинули під лапами Гира, але боротися з ним не було сил.

Один раз чорненький Ах забрався по стеблу у саму квітку — жовтий тюльпановий лихтарь, де сонце з надвору, просвітлюючи крізь масляні стінки пелюстків, робить таке чудове жовте освітлення. Медовий смак повітря в середині квітки аж закружив голову тому Ахові. Це був особливий тюльпан, яких більше не було на світі. Ах припочив трохи, а тоді вгризся щелепами в солодку м'якість коло пня тичини. Шарпає, одриває і біжить. Поніс—там чекають їжі. Всі Ахи, що поїли того сочистого м'яса набрались надзвичайної сили і відваги. Другий чорненький Ах спотикався вверх по корі дуба. Біжить по гілочці, аж бачить, висить велика бочка, а збоку дірка. Він ще не догадався, що це жолудина. Ага, заглянуть

у дірку. Щось біле скребе в середині бочки. Бочка живе соками дуба,—ах, це-ж жолудь. Значить білий червак поїдає насіння дуба? Ах, ти! Зчинилась у середині жолудини бійка. Ах переміг, захопив свіжину білого хробака і поніс поживу до своїх жител. Всі, хто поїли того м'яса, стали запеклими і невгамовними.

Одного разу до жител Ахів прийшов хворий Гр і тому ще більше лютий. Він почав гребти їх лапами з останніх сил, що вже відлітали. Зоба не знав кому співчувати. Скільки там було роздушено дрібних Ахів, зачавлено в завалених ходах. Але звір звалився—сили його кидали.

Ахи насторожились, зібрали нараду,—раз, два—обміркували: Гр не має вже сил навіть голову як слід підвести. Але він може одужати. Рішили зробити напад. Довгий рябий хвіст Гира палкою лежав на траві. Ринулись фаланги. Ахи гострими щелепами глодають старече стерво. Гр не може вже качатись по них, як раніш. І коли той Ах, що бився з білим черваком у жолудині, нарешті вибіг на ніс Гира і зо всіх сил упився в нього, Гр умер од розриву серця. Він не виніс хвороби й наруги.

Коли настав вечір спочинку, на поляні лежав білий і чистий, обглоданий шкелет Гира, як запис у книгах про великі події.

На дзвінкий зеленавий кришталь неба почали з'являться зорі і зайнялись своїм ділом. Цікавий місяць вийшов над сад, щоб обдивитись з різних боків неба місце подій.

Ахи од м'яса Гира стали ще міцніші, молоде покоління, як лобода шугнуло вгору, мов сили пролетаріату на погноєві буржуазної культури,—додамо ми від себе.

Зоба засердився, що все кінчається боротьбою і перемагає не царственний Гр, а якісь собі Ахи, од яких нікуди не втечеш, але в той час з надхмарної височини перед ним, як архангел Гавриїл, спустився Мануїльський і зареготав в обличчя.

Зоба з ляку прокинувся, зірвався з ліжка
Йому аж серце надірвав цей сон.

Не може бути, не може статись!
Гр дужчий, він поборе,—
І кинувся в шуфляду до альбому,
Де різні фотографії запеклих комуністів
Дивилися яхидно Зобі в лице.
Але той хитрий Мануїльський,
Що втік із його рук, його він ще спіймає.
Сидів годинами, вивчав обличчя.
Лагідний придур туманив життя.
Зоба на пунктикові зачепився,
Щоб Мануїльського впіймати.
Зривався серед сна,
Бродив по вулицях.
Нарешті образ Мануїльського
Йому вампіром впився в тім'я
І тихим болем голову затис.
За невгамовну пристрасть його побачить
Віддав би все.
Немов закоханий коханку неприступну
У фіміямах серця колихав.
За пазухою фотографії в обгортках.
І навіть сон одно верзе, як от сьогодні.
Як на посаді з того плутати почав,
Його прозвали навіть Мануїльським.
Лагідно прилипав до всіх,
Побачити його колекцію портретів:
Вони ось тут в портфелі.
Він зараз,—і хапався та спішив,
Мов на візит до неприступної коханки,
Яка дозволила у себе побувать.
Притихле божевілля тільки розгоралось.
А Жамб після доносу на Зобу—
Пішов уверх, де курево кар'єри.

IX

ПУАНКАРЕ в політику виконань
 Побитих німців затиснув.
 Репараційну петлю
 Зашморгом перетяг на горло:
 І вже задихується робітництво Руру.
 Всі тягарі упали стогоном на працю.
 Версаль установив режим,
 Чудовисько пів-кулі світу обглодало:
 На лапах замість пальців гнізда спрутів.
 План знищення Європи
 Вдихнув Пуанкаре
 Шляхом напруження народних сил французів.
 Наново втискуючи пораненії ноги
 В залізні чоботи мілітаризму.
 Ходи, іди по землях попоротих фугасом,
 Грабуй залишенії рештки, руїну ковирай,
 Але рантьє годуй!
 „Крові і грошей!“—лозунгом зашрубували тіло,
 Немов загрозу німецькому пролетарьяту.
 Щоб не підняв голов, не кинувся за здирство,—
 Тому стоїть на Рейні
 В залізних чоботях французький капітал.
 Народнії засоби матерьяльні
 Ідуть на зміцнення підвалин буржуа.
 В низах клекоче вулканічний гнів;
 Проте ще гейзер „Л'Юманіте“ маленький,

Щоб змити бурним хляном
Всю провокацію шпиків.
А буржуа плекає розклад в робітництві,
Бо забезпечує гурткові інтереси,
І робітництво єдності не знає.
Свої колонії своїм робітникам
В поживу кидає, немов обглоданії кости.
Терпкою плісінню ізверху нароста
Трусливая робочая аристократія,
Яка допомога провозити
Ошкрябанії рештки.
Уже Німеччини вагони потяглись,
Корова од дітей одірвана на бойню,
Розкидано заводи, як бурею костри,
Комунікація в кишені у Французів.
Несите черево її проковтує німецький антрацит.
А робітництво з безробіття
На місті голодом ячить.
Розібрані, як ампутованії частки тіла,
Машини вкинуто в чужії трюми—
Вони поїхали од рідних рук.
Крила аеро обкарнали:
Не смій літати, народе, в небо,
Плазуй під чоботом мілітаризму—
Я пан твій непорушний!
А другою рукою
Зі Стінесом стискається кільце удавче:
Розділені заюшенії впливи:
Той буде голову стискати, той ноги,
І, значить, революція не пикне.
Дивізії чужі штиками в'їлись в тіло,
Та в настобурчене їжем
Чуття народних мас.
Там розстріли для ляку:

Дегут в облозі чавить Рур!
Тут провокація на залізницях.
Ось телеграми: ЕСЕН (число і місяць)
Розстріляно під насипом шість за . . .
Ах—„за“. Ми знаємо те „за“,
За те, що руки в мозолях,
Що діти їсти просять,
Що витерпу нема не крикнути: болить!

БЕРЛІН. (число і місяць). Заводи
Тісена в районі Мюльгейма—Рур зайнято
окупаційним військом. Запаси вугілля
одібрано. Робітники застрайкували на
знак протесту. Розстріляно ватажків.
Висилка залізничників продовжується.
З одного лиш Есену вислано 3000 родин.

Такі і тисячі подібних телеграм
Стадами перепілок снігом
Налякано скакають по ланах газет,
Щоб запахом друкфарби,
Мов кров'ю тих розстріляних,
Туманити розсудок маси;
Та Комінтерн уже хлюпнув накази—
І вже злетілися до Есену бойці,
Що в серці малиновому не знають,
Де суть державнії кордони буржуа,
Не задихаються вже в ядусі націоналізму.
Любовь, одна любовь
До страдника заводу й поля!
Кашен і Клара Цеткін,
Французи, німці, чехи,
Бельгійці й італійці зійшлись наперекір,
В одній організації війну на війни кинуть.

Брати через багнети руки простягають.
„Німці, не дайтесь у провокації захрясти,
Французи,—армію назад,
Англіці,—гроші страйкарям,
А РСФРР,—вогню, палахкотіння крові!
Вже розлетілися в Європі директиви.
Пуанкаре: — „Ах так?“—
Кашена у в'язницю. Дивізії іще вперед,
А Кутюр'є з Парламенту за двері.

Злобно гаркоче Шамбр;
Крики несуться з лав.
„Ми ще побачим Рур.
Де владу люд забрав“!

— „Зрадники нації ви!“—
Крики інших летять:
„В тюрми проклятих собак
На довічне життя!“

Ляскає голос поверх:
Бучею б'є Кутюр'є!“
„Вам не прийдеться заткнуть
Горло робоче моє!“

А в той час
Біжить
Зоба,
Спотикається,
Спішить:
Телефон.
В серці—
Надія.
Собак
Врешті

Зажме
Закон.
Руки до серця.
Там
Є фотографія.
Він---
Он де
На лаві сидить.
Шапка
Така-ж на голові.
Зразу—
В бюро
„Альо!
Тут
Мануїльський сидить.
Боем керує...
Альо!
Хрипом задушливим б'є
До телефонних мембран.
Серце кров'ю кипить,
Страх, як кров із ран.
Альо. Слухаєте?
Тут
Серед депутатів йде бій.
Тут
Серед депутатів
Сидить
Мануїльський.
Хтось прилетів
Неторопень
На ту запарену вістку.
„Де?“—Он там!
Посопли на мент.
Буча так само стоїть,

Зоба туди:
Хоче питать документи,
Тоді другий його за карк:
„Ах ти, тютю така.
Зараз в цю мить, дурний,
Звідси мені зникай!“
А в префектурі дали
Йому за службу по морді
І до лікарні божевільних
Везли в авто по городу.

В хвилю такої борні
Не знає де стати Фросар.
Весь, розгубившись, зіпа.
Коли ширяє пожар.

Різка стали на грань
Сили „вперед“ і „зади“,
А Фросар, як раз тепер
Комуністів покинув ряди.

Бій уже пахне, як цвіт
У пролетарський сім'ї,
А тут отповз набік
Секретар компартії.

Тлумом зростає фашизм,
В лавині котить комуна,
Тлум не зупинить її--
Скине в прудкому шумі.

Тільки каміння міцне
Не розіб'ється в борні.
Хижий той згусток--фашизм
Мадою піде по дні.

X

НІМЕЦЬКИЙ люд уже скимить обдертий.
Уже картоплі мало і газет нема.
Хвости звиваються, хоч північ, коло лавок.
Прийдешне затягнула запона німа.

А тут кордон Саксонії. Сторожко.
Робочі дружини на варті.
Турчить шляхом кільки авто.
„Стій, і ні кроку! Гальт!
Багнети, кажеш, бомби?
Сюди. Озброїти робочих...
У Рурі непокір—салдат французів
У карцери на висідку.
„Л'Юманіте“ тривогу.
Заарештованим грошеву допомогу шлють.
Репресію в параліч.
Марка розпилюється
В мікронную нецінність;
За гроші не купити
Робітникові хліба.
А Людендорф
Уже нове шикує військо,
Щоб роздушити ще нарешті
Револьюційний рух.
Рейхсвер одним фашиським духом просотався.
Незадоволені дрібненькі буржуа
В екстазові мольби

Наново зводять очі
На тих знайомих генералів.
Інтелігенція тупа туди-ж.
Од зради угодовців
Зарядка робітництва
Вже витіка в повітря,
Як запах камфори.
Гроші робочих зареквізовані Парижем,
Їх прожира рантьє у погребках.
В пасивність обертається
Палка жадоба маси.
Та ось загони пролетарські
Проходять Лейпцігом:
Крокує тисяча і друга й п'ята.
Вітає Бехтір,—підогріва серця:
„Ви будете, товариші,
Оттим залізним осередком,
Який згамулить коло себе
Червону Армію робітників.
Трамваї перекинуто —на барикади.
Уже криваві сутички
Не меншають од днів,
Уже поліція поринула в облави й труси.
Дві сили сходяться—
Струмкує перший бій.
Нависла скеля гніву зверху,
А друга низу їй на зустріч
Вишкирює зубате каміння.
Чи грохоти міцніше є на світі,
Коли дві скелі в зустрічі говорять?

Німецька компартія
Вже розсила всім бойовий наказ.

НА ПЕРЕДОНІ КАТАСТРОФИ.

„Кабінет Куно збанкрутував. Внутрішня й зовнішня криза загрожує довести в наближчі дні до гострої катастрофи. Ворожі плани розроблено в деталях. Людендорф і Гітлер підготували все, щоб виступити проти Саксонії й Тюрінгії, та роздушити Берлін і Гамбург озброєною силою. Офіцери рейхсверу муштрують фашистів

Соціал-угодовці спасують.

На соціал-демократію і бюрократію профспілок покладатись не можна.

Треба об'єднатись.

Об'єднання пролетарських організацій повинні бути створені негайно по виробництвах, не вважаючи на найсильніший опір.

Створення боездатної організації.

Партія повинна зробити свою організацію боездатною до одвертої горожанської війни. Коли легальні засоби зв'язку—почта й залізниця будуть у паралічі через загальний страйк, чи озброєну боротьбу, то необхідно забезпечити сполучення поміж організаціями. Плани фашистів розроблені по військовому до найдрібніших деталей. Вони висунули лозунг провадити громадянську війну, як найбрутальніш.

Всі робітники полонені фашистами розстрілюватимуться. Для придушення страйку мають розстрілювати кожного десятого з страйкарів. Повстання фашистів можливо придушити лише при умові, що білому теророві буде протиставлено

ЧЕРВОНИЙ ТЕРОР!

Коли фашисти ставлять кожного десятого страйкаря до стінки, то революціонери-робітники повинні ставити кожного п'ятого прихильника фашистів. Робітники, що сьогодні не мають ще зброї, повинні знати, де і яким чином її одержати.

На випадок атаки робітники виступають масами. Партія в найближчі дні, чи тижні матиме бойове хрещення. Вона створить робітничо-селянський уряд, який врятує од загибелі і поневолення робочу класу, і протиставить французькому імперіялізмові боездатну спаяну націю.

Підіймайтесь!

Стискайте ради авангарду німецького пролетаріату! Будемо боротись в дусі Карла Лібкнехта і Розі Люксембург.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ НІМЕЦЬКОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

Штаб світовий резерви вже готує.

Уже Червона Армія

Як міна в узбережжі.

Що коли Польща кинеться

В спину робітництву? —

Республіка радянська порятує.

І Комінтерн застерігає цілий світ:

ТОВАРИШІ!

Німецька робітничка класа і весь працюючий люд Німеччини в страшний небезпеці. Рур — промислове серце Німеччини задужено окупантами. Французька влада забороняє вивіз звідти вугля й заліза в інші частини Німеччини, наслідком буде безробіття. Рурська округа стає порохівнею, яка може вибухнути при першій іскрі.

Коаліція буржуазії й соціал демократії в особі уряду Штрессмана — Гільфердинга, замість обіцянки оподаткувати буржуазію

Розігнала Центральний Комітет Фабрзавкомів.

Банди фашистів готуються кинути на німецький безробітний пролетаріат. Але робітничка класа не спровокує себе, не дасть розстріляти себе, як собак. Пролетаріат не дасть себе застати невідготовленим! Німеччина йде швидкими кроками назустріч революції. Можливо Антанта накинеться на повставших.

Товариші пролетарі всього світу!

Ми закликаємо вас підняти руку на оборону німецького пролетаріату. Збирайте гроші для страйкарів. Пояснюйте салдатам Франції, Бельгії, Англії, що вони в стані катів німецького пролетаріату, коли підтримують своїх експлуататорів.

Хай живе міжнародня пролетарська солідарність!

Хай!... хай!...

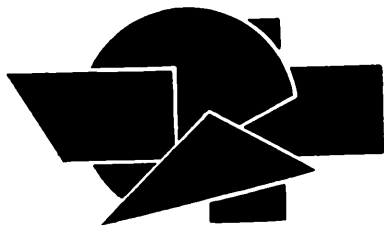
ВИКОНКОМ КОМІНТЕРНУ.

ВИКОНБЮРО ПРОФІНТЕРНУ.

Нарешті Гітлер з Людендорфом
Лякають вже перфідію уряду.
Паради „Оберланду“ в Мюнхені
До бою спалахнули.
Вже потяги на осліп зносять
На місце збігу „патріотів“,
Вже Людендорф грозить
„Прикажчикам марксизму“.
Напружена країна жде.
Напружилась країна,
Немов у родах жінка —
До болю гострий тиск
У всіх кінцях.
Д'отказу натягнулася
Найменша нитка м'язів,
Загострився мов лезо
Кожен нерв:
Рванути,
Разом одірвати
З середини,
Із кров'ю видерти життя нове!
Напружилась земна куля,
Мов од зубного болю.

Готовий крик розтягтися
По діляницях рас.
Ось вирве той могутній лікар
Гнилу ю біль з зубами геть,
От-от дергоне!
У жилах праці цей біль
Зводить енергію революційну:
Температура зводиться по ступнях як вода,
Вбираючи калорії потуги.
30 градусів С,—40, 50, 90.
Вже обварює гнівом,
Але та сама вода
99 ступнів на грані напружує маси!
100!
Клекіт здійснюється в пару —
Вода, не вода вже, а газ.
Рве, пропікає шляхи,
Чистить з мікробів повітря,
І вибух залізний шлем зриває,
Яким затиснуло гарячі черепа та очі!
Німеччина вже закіпа:
Вже 99.
Ось—ось...

XI

ДВА молоді імперіялізми в погоні за поживою
Зіткнулося на сході.
Один лукс - кланом чавить негрів,
Будує хмародери й лінчує непокірних
Своїй запеклості розбухнути на цілий світ,
Щоб „на пайок Європу взяти“.
А другий азійський з бистрими очима,
З холодним розумом і також без чуття.
Як акробат через електрику
Влітає до Китаю.
І вже поглянь, як електричний той павук.
Висмоктує, заплутавши Корею.
Між фанзами за золотим руном рискає,
Витрушує десяти-тисячлітній пил культур
Та все на острів зносить.
Японія й Америка зіткнулись в інтересах —
І вже навипередки родяться дредновти.
Круглий Великий бурний океан
Вже на арену бою роз'ятреного бризка.
Натягується й тутка сітка світова.
Натягується до іржавих скрипів.
Світ чекає —
І вмить:
Грохоти на сході!
В паралічі земля,
В тонічному здріганні океани.

А водяні цілини
Перемішавшись хаосом
Зо дна западин Тускарори
Підривом потрясають кулю.
Преса ячить :
ЯПОНІЯ ВСЯ ПРОВАЛИЛАСЬ!
Подільськи дикуни ревуть на божий суд.
Але Америка на вилазку
Під пекло кида флоту :
Цікаво, що там ?
Упав суперник, чи не впав ?
А радіо Осаки й Темійоки
Під божевільним жахом
Устами героїв безіменних
Кричить у всі кінці.
Прорвалися з котлів підземних сили,
Ударили на воду знизу,
Вода підкинула повітрянії скиби
І смерчами тайфун
Линув у жерла вулканів.
Мости залізні потрощив.
Із рейок на сажні
Одкинув паротяги.
Що там дрібне в коробочках життя ?
Дома перекидом летіли в зливі грузу.
Удар потряс усе :
І небо й землю.
Вже не було чому валитись, —
З тисячометрових висот
Летіли цілі скелі
А їм назустріч
Стрибками кидалися полонини.
Провалля та розколини
Просікли гори й місто.

У репави будинки з людьми летіли.
 На хвилю тиша божевільна,
 Де шелестінням тріск мостів, дерев і зойки.
 На хвилю тиша божевільна,
 А потім ще удар і ще удар.
 Психозний переляк не знав запони,
 Коли священий острів Еношіма
 В очах, що викотилися з орбіт,
 Поволі погрузився в море,
 З людьми, із храмами, з двірцями та життям,
 А потім ще раз виліз і поринув.
 Нема опори—жах.
 Земля трясовина.
 На морі гори водяні повстали—
 Найвищі пароплави
 Мигнули мов тріски.
 І ось вони хапаються,
 Переступають милі—
 Кінець на все:
 Ізмиють навіть груз.
 Хвилі летять безладним ревом,
 Хвилі злітаються з розбігу в бійку.
 Чуби покошланої сивини
 Безумним клекотом
 Зриваються і скачуть
 Під саме божевільне небо.
 Грохит підземний крізь рокоти води,
 Що кидається дуба
 В розламанії гори.
 І хаос спотикається
 Об скелі вогнедишні,
 Щоб знов галопом
 Море перевертать.
 Будинки п'ятиповерхові,

Як дрібні камінці лупцеві
 Під гребіннями хвиль тих
 Розмочені в останнє
 Зіпають переляком.
 І хряском нечутливим
 Серед виття тайфуну
 Злизують юрби людських тіл,
 Що косороті лементи
 З обличчів косооких
 Виють у смерть.
 Провалюються в шумляву глибину
 Цурупалками дрібненькі судна.
 Ген-ген верхи замутнілих валів
 Шумують десь під небесами
 У заколотах хмар.
 І тільки крапкою у полотняній піні
 З людьми живими тоне крейсер.
 Пащу розкрила морська яма—
 Проглинуло із вибухами Йокагаму:
 За мить уся флотілія,
 Накрита челюстю води,
 Удруге вже не показалаь.
 Циклон через Сибір, через Європу
 Той заколот повітря переніс.
 Підземні гази так напружились під цілиною,
 Що переламаний Ніпон
 Сейсмічною пропасницею трясся.
 Токіо спалахнуло в завалених кварталах.
 Вежа над арсеналом запалась,
 Аж чавкнула червона людська маса
 В акомпаніментові розриву мін і бомб.
 Порвались у землі
 Залізні жили водопроводу:
 Води нема пожежу погасить,

Голод підводиться в оскаженілих лицях,
А азійський капітал,
Поліцію налютивши, знов розстріли провадить,
Останнії рахунки звести без суда,
Спішить, використовуючи катастрофу.
Йому тепер належать час і озброєне безправ'я,
Сакаї кулю в спину, мов Лібкнехту,
В колодязі дітей завзятих комуністів,
А тут удари землю потрясають...

Коли затихомирилась стихія,
По - над пожежним куревом землі
Лишень чужі аеро вуркотали,
Та фотографія вихоплювала клапти
Живого болю тих руїн.

Безумне тиснення підземних лав огню
Перекотилось під корою,
Прорвалося, струснуло Етну,
Та лавою неісчислимим спек
Обляло острів Сіцилійський.
Прорвалося, ударило в Бретані,
І відгуки у Каліфорнії
Захлинув океан.
Дзичать здалека телеграми:

ЛІФІЛЬД. 19 іх 1923 р. На північ-
ному заході БРЕТАНІ (Пуполь, Рен та
ин.) останніми днями помічалися сильні
підземні удари. Європу може затопити.

На мент ослабла сітка напруження війни,
Бо вирвано одно кільце
Японським землетрусом.

Тра рятуватись од стихії,
Тра скупчити на боротьбу із нею розум,
А він напружився на знищення людей,
Щоб весело сміялася буржуазія.

Усмішка на лиці буржуазії,
Багато смерти коштує робітництву!

Радянський пролетар спішить на допомогу
Із хлібом „Ленін“—пароплав
До острова сапає.
Але при зустрічі вітатъ його
Японські гармати заходились,
І порт прожекторами вперся у залізні боки.
Геть з порятунком робітництву,
Уряд боїться такої допомоги!

(З ВІДОЗВИ КОМІНТЕРНУ)

Комінтерн звертається до робітників Японії і всього світу. Чи можна уявити більшу нахабність і невавість до робітництва, як те, що ми бачимо після землетрусу? Японським робітникам нічого губити, крім ланцюгів. Хіба не розстрілюються урядом тисячі й тисячі японських робітників і селян?

Комінтерн пропонує японським робітникам без ріжниць напрямків створити єдиний

КОМІТЕТ ДІЙ,

щоб здійснити єдиний фронт проти імперіалістичного уряду.
Зімкнутим строем робітництва на ворогів!

А тут Європа злякано чекає,
Що ось провалиться Сіцилія під воду,
Що ось з'єднаються моря
Під горлом Піріней.
Пройде широким коридором
На північ море Середземне,
І всі багатства й капітали

В воді солоній захлинуться.
Як рятувати людство од стихій?
Про те не думає буржуазія:
Вона собі шукає приладів для знищень.
Чума, отрута, вибуховість—
Усе мобілізоване на кволе тіло.
Та жде Європа ще удару,
Величнього підземного вулкану,
І буде гнів не менший Фудзі-Ями,
Коли пролетар'ят устане.

XII

НА Вкраїні був собі чемний вчений,
Тихо ходив, говорив мало.
Працював багато, більше думав,
В огні революції був хрещений.

Проділь математичний
На голові.
Молодий ще досить,
Досить високий.
Знав життя коротко;
Гав не ловив.

Всі науки близьки:
Знає що робити
В хемії, механці—
І геолог теж.

Як притиснув голод
В боєвий облозі,
Він собі із крові
Гудзики робив.

Побіжить в різницю—
Матер'ял даремно,—
З нього ебонітові
Гудзики ростуть.

Так перебивався,
Не сичав нікому
Молодий учений,
Інженір Кугно.

Хай простять нащадки,
Що в тісну хвилину
Він для спекулянтів
Хрестки золотив.

Тра електролізом
Сало здобувати,
Як кругом завія,
Як кругом війна.

Мінялися влади.
Він крутився мудро—
І не розстріляли
Й не голодував.

Тільки раз нахабство
Дикістю вразило
І знайшов він друзів
Серед повстанців.

Було діло в осінь.
Денікинська влада
Вішає робочих,
Знайомих Кугна.

На заводі з ними
Грівсь коло мартенів,
А тепер заводи
Іржа занесла.

Велетні цiлiндри
Рижими руками
Обнялися дружно
На горі конать.

А внизу чеченцi
Вiшають за слово
I грабiж сторожко
Зиркає в-ночі.

То ведуть на рубку
Повстанцiв патлатих,
Та „Осваг“ шпiонить
В затишку родин.

Зайшов у кiмнату
Тип iз контр-розвiдки,
Хоче вiн мати
Пам'ятку собi.

Собi та й колегам;
Чув вiн i знає,
Що Кугно iз крови
Робить цяцьочки.

Хоче, значить, мати
Хрестика червоного
З крови зарубаних
Бiльшовикiв.

Вiн по селах їздить
Од санiтарії—
Це значок на шапку—
„Червоного Хреста“.

От—тоді Кугно
Зв'язався з повстанцями—
І шпика під хрестиком
З цеглою в Дніпро.

Той Кугно досліджував
Лямпочки катодні,
Що почули гомін
Радіо—хвиль.

Що й дитячий голос
Ревом велетенським
З рупорів разносять
Тисячам людей.

Коли японський землетрус
Налякав залежне людство,
Що нікуди тікати
Од сейсмічних катастроф,—
Кугно почав шукати,
Як земляне тремтіння
Й напори вулканічні,
Мов груди вислухать.
Йому катодна лампа
Слух перетворила,
Бо вже давно ми чуєм
Молекулярний хруск.
Коли брусок заліза
Перемагнитить током—
Катодна лампка чує
Молекулярний хруск.

XIII

С О Ю З одмолоділих націй
В піднесеному здвигіві до поступу вселюдства
Шукав наукою твердих стежок
Не знищення, а порятунку.
Нехай видумує шахрайський вчений світ
Отруту й божевілья воєн,—
Тут вперся мозок науковий
В шари, звідки джерела б'ють живої прохолоди
На рани в головах у тисяч поколінь.
Нехай стамує давній біль
Сама розгнівана й розлючена природа.
І вже вуглець під проміннями сонця
Замість отрути заводських кварталів,
Замість смороду, копоти та язв—
Перетворюється фотохімічним зудом
В крохмаль, у цукор, у вино:
Доменні печі бухтять хлібами.
У паперову одіж кращу шовку
Мякими зборками художники вдягають.
Розвинули гуманний цей винахід,
Який в Америці колись-то трести задушили.
Салітра, люта кулями дзичати,
Теперь білками потекла,—
І все для мас і все для мільйонів.
Теперь не одиниці скніють на секретах,

А насотаються розподілом народи.
В дітях істоти гармонійні
Виходять на борню у теплий світ
Вже не із вицвілих підвалів,
А з повітряних замків,
Об'єднаних в одне затишне житло
Зв'язком крицевого гіпнозу.
Обмита кров'ю радіо й електроплинів
Одна жива мережа людства,
Як пасіка гремить.
А Франція іще під чоботом безумних олігархів.
Глибока нужна цілих верств,
Мов пранці роз'їдає організми,
І виродки виснаження та злоби
Ростуть, як цвіль з невинного погною.
Півнелегальні збори робітничі
Деся в підземеллях тиснуться і пріють,—
Загнав їх Жамб—тюремщик олігархів.
Автоаеро служить буржуям,—
Біднота в порохові пішки.
Делікатеси, мов кров робочу,
Висмоктують паразитарні дами.
Але зростає гнів
Після нових пригнічень.
Уже покірнее забитістю
Обличчя робітничі
Жамб нівечить у тюрмах,
Заковує замками смілість.
Щоб не було нікому передачі,
Щоб утічок та зносин не траплялось,
Жамб розпорядок вніс—
Всі тюрми Франції на радіо - замки.
З Парижу Жамб висмоктує життєвий опір .
По регламенту :

В десять—сніданок, у два—повітря,
 А далі гніт, закований без змоги розмовляти.
 І тільки стуком через стінку,
Ще комуністи вміють зговоритись.
 Надлюдських катувань зазнали ватажки.
 Загострений садист, інспектор тюрем, Жамб
 Придумав м'яке катування.
Щоб знищить світлий мозок і тугеє тіло
 У молодого гартованого ватажка,
Щоб, наче холодець в теплі,
 Розкволити уперту волю,
 А потім викинути геть:
 Його катовано що-дня
 Насильно мастурбаціями полового тіла.
 Йому, ув'язаному в ліжку,
 По кілька разів на день
 Робили це упродовж місяців
 М'якими, ніжними руками
 Чотири голії красуні—аристократки
 З найвищих у Франції родин:
 Розвага й помста ворогові кляси.
 Присутністю сліпучих викоханих тіл,
 Привабою безстижих і вишуканих поз
 Будили в'язневі спочатку розпал,—
 Траплялося, що навіть його брали,
 А потім у солодійських муках
 Йому витягували соки,
 Аж поки
 В паралічі не зупинило
 Нервову міць спинного мозку.
 А там і божевілья апатичне
 Поставило закреслення на душу.
 Лишень тоді йому відкрились двері,
 Та розкажуть нічого вже не міг.

Коли, було, затужить виснаженим
— жахом
В словах: „не треба солодійства!“—
Товариші його тільки спіткнуться боєм: [
„Нещасний... Що вони зробили?“]]

Куго вже слухає двигіння ґрунту.
Де ждати вибухів вулкану, передчує,
Бо математика під інтегральним слухом
Вже вирачує дні й години передбачить.
Перетекли в глибинах лавові гамули
Аж під Європу напором нестерпимим.
Уже Овернь дріжить:
От-от зірватись громом.
Ось море вже плазує, чує здобич:
Так хоче захарлати людській оселі.
Радянська Академія
За людність вже боїться,
Друкує попередження робочим.
А Комінтерн гарячу засторогу
Уже по радіо розбризкує по світу:
Через чотири тижні зірвуться Севени.
Бретань іще раз за той час
Здрігнеться од сейсмічного удару.
А тут дорожній трест,
Що захопив шляхи землі й повітря
Вже спекулює на білетах.
Буржазія виїжджа з комфортом.
А робітництву замовчують,
Що близько катастрофа.
Пуанкаре витягує в останнє
Свій струпішілий авторитет,
Що Академія й Сорбона потвердили:
„Ніякого не буде землетрусу!“

І вилетіли телеграмки,
Де президенти запевняють.
Проте Компартія в запіллі не засне.
Уже бушує вість по синдикатах і заводах,
Що буде всім біда,
Що буржуа замовчує, та кодлом виїжджа.
Розкрилилась турбота лиш про себе.
А Комінтерн ще попередження дає,
Щоб не чекали на буржуазію.
„Вона покине Працю на загибіль.
Лиш власними руками
Здобудете собі рятунок:
Повстаньте!
В борні—життя,
На місці віє смерть!“
Арешти накинулись зубастими щелепами на
робітничі маси:
За все—розкрити повстанком,—
Перед кінцем, але парлізувати
Револьюційний вибух.
Уже в Парижі
Виступили шрамами на площах барикади,
Траншеї підземельні—ховатися од бомб.
Іюльська кров
З Бастилії заговорила.
За попередженнями вдарила земля.
То землетрус Севенами підкинув,
І покололися шляхи аж до Парижу.
Антени лопнули,
Брест поломав будинки.
Сіцілія в воді,
І Етна вже кипить, немов гартоване залізо
в бодні,
Закутавшись у велетеньських клубах хмар.

Жерло її роздмухує круг себе воду.
 Люд гине у сірчаних газах.
 Отруєний на дачі порвався Мусоліні.

Затихомирилась земля на тижнів зо три.
 А вже по радіо з Москви
 Новее попередження гаса по світу:
 „Спішить новий удар
 Прикончити Європу.
 Наскочить море Середземне
 І захлине Париж.
 Рятуйтеся,—три тижні строку!“
 Аеро радреспублік
 Під обстрілом навезло прокламацій,
 Розкрити очі робітництву.
 Ще ескадрілі накинув Комінтерн.
 А з низу робітництво
 Од голоду і жаху
 Схопило арсенали,
 Хоч і душили гази.
 Одні в противогазах,
 А другі виривалися аеропланами під небо,
 З вогню пекельної задухи.
 Дві сили збилося.
 Керує Монтеньяк—
 Диктатор білих.
 Пуанкаре дає престиж.
 А там десь удесяте виринув у масах Мануїльський,
 Коли Ревком уже громохкії накази кида.
 Зброя посходила негадано (о, значна кількість!)
 В руках дружинників робочих
 Люди рятуються, бо смерть.
 Уже комунікація в руках розбурханої маси,
 Вже дирижаблі посунули у тисячах на схід.—

В гостинну Радреспубліку Союзу.
 Приймають там братів—французів.
 Німеччина собі підводиться й перепуски дає.
 Вже угодовці хапаються наліво.
 Уряд собі готов схилитися до рад.
 Лиш польське туполобе панство,
 Роздуте гонором реве:
 „Ще шляхта жие!“
 Але в таку хвилину,
 Як дипломатія в газетах загрузає,
 Кінармія сипнула під Варшаву,
 І робітничий уряд Домбала
 Заплів іще один злотистий напис
 У герб Союзу Рад.

Та європейські фашисти можуть схаменутись
 І справити ще міжнародній наступ.
 Тоді вже до кінця.
 Червона Армія раз—два сипнула ескадріллі
 І вже з кабіни моноплану
 Посивілий, як голуб, Троцький
 Дає накази в телефон.
 Вони летять на допомогу
 Повставшим масам в зону Сени.
 Навіть старі „индички“ полетіли,
 Що будувалися до смерті Ілліча.
 За сутки рокоти вже над Шампанню
 Змішалися в рої залізних птиць.
 Їх привітати радісно летить
 Ескадра Франції нової,
 Щоб об'єднатися в одному плані бою.
 Гремлять ще під кордонами
 Гарматнії набої,
 Але вже центр розруху переміг.

Вже перша паніка перекотилась валом
І стухла.
Комісар'яти нервами працюють,
І плани Комінтерну
Ідуть немов хронометр.
Іще п'ятнадцять день до вибуху лежить.
Всі засоби комунікації пляново
Наркомшляхів мобілізував з півкулі світу.
Наркомевак працює мов дінамо:
Вивозять Францію на Схід.
У Раднаркомові Кашен, Вальян,
Суварин, Мануїльський,
Щасливий другу революцію,
Як переможець пережить.
У війську Троцький дух підносить.
А танки в ролі паротягів
Фургони крізь Європу тягнуть за собою.
Тепер фашисти в тюрмах
Під радіо-замками.
Народний гнів схопив в підвалі Жамба
До Сени зволокли, а там сказали: „пий“!
Аж поки прийде амба.
Перевернулись кіши наллятії водою;
Приклади в спину
Іще запрошували пити,
Аж поки не сколів.

Тоді лишень на скрайніх точках
Зосталися загони білих.
В Марселі сів загнаний Монтеньяк.
Йог'ад'ютант, Доде, з запеклих монархистів,
З ними Пуанкаре та ще де-кільки менших.
І в другому кінці в поламаному Бресті
Зібгались рештки білих сил.

Так спалахнувши степ
Окраїни вогнем підводить наостанку.
Петелька революційних сил
Стискалася на горлі білих.
Марсель з води, із неба, з суші,
Чекав на гнівну брязкаву гармат,
Але щоб знищити три сотні
Не можна нищити нам докерів Марсельських.
Тому запеклість Перекопу пригадалась,
Коли в середині підвівся буйний гнів.
Але холодний Монтеньяк
Терором погасив полемію.
Червона Армія околиці вже насотала.
Над містом під обстрілом
Аеро прошугав.
Прострелені знизу папірці
Упали з нього, несучи млосний ультиматум.

За 24 години здатись! Пуанкаре.
Монтеньяк—поза законом. За їх голови
(одиниця з нулями). Решта може по-
клатись на доброту пролетар'яту.

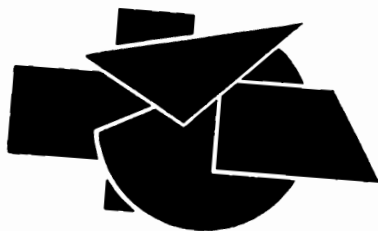
Командарм ТРОЦЬКИЙ.

Ніч. Штаб білих утікає.
Аеро до послуги. Керує Монтеньяк.
Пуанкаре заслинив перед смертю.
Рванулись склади серед міста,
Щоб заглушить приглушений мотора шерет,
Коли шугне аероплан.
У ньому Монтеньяк, Пуанкаре, Доде.
Шарахнула чужа сторожа
Мечі прожекторів у небо:
Червоні мацають.

Повітряна застава: „Що буде“?
Н—3500.
Шумує ніч в зіницях темнотою.
Компас біліє фосфоритним циферблатом
По-над Ліоном.
Заглушений пропелер.
В бінокль:
На ратуші зоря червона мліє
І має прапор у її вогні.
„Прокляття!
Аероплан у Брест!
Ще може там шукати впертись.
А ні—до Англії,
Бо там хоч угодовці.
Може не видадуть“.
Уже під світлом—Брест.
Уже під маяком баранчики на морі.
В радіо-телефон,—щоб зустріч.
Сигнали й інше.
Бензін не прибува.
— „Механік“!
— „Одкрученая шруба:
Весь витік“...
— „Ти зрадив? Ах“!..
Дихнув газовий револьвер
І за вікно
Мигнув механік,
Немов остання жертва,
Непотрібним клаком.
— „Тоді хоч світляний сигнал“!
— Не має батареї!
— „І тут зашилась зрада“!
На башті Бресту
Розцвітає червіль.

Наблизились.
— „Не може бути“!
Ослизли руки,
Бо нема бензину.
— „Тоді
Над море!
Над море,
І яко мога вище!“
Аеро захитавсь паралізований.
Коли завив униз,
Стовп білий здивився на хвилях,
Де жажнуло залізо в воду.
В солонім морі заховалась
Фашиська надія—Монтеньяк:
Холодний мозок
І закуте серце.
А Брест на ранок
Не відає нічого:
В маніфестаціях бурлить
Прибоек вільних хвиль.
Та укладається, щоб їхати скоріше
На схід за димку миль,
Де вільно поступ дише.

XIV

У ЖЕ із Франції нагальний тлум
 Перекотив хвилюючись до сходу.
 Розташувались міліони
 На площині од Балтики аж до китайських пагод.
 Віддані праці інженіри
 Вже почали вкладати наостанку
 Таємно - лаштовані машини.
 Вони не допустили саботажу,
 Як російські в 17-му році:
 Навчив таки історії зразок.
 Луврський музей перевезли у Харків,
 Розташували нашвидку
 В новім палацу ВУЦВІК'у:
 (Можна вгадати, що був за будинок).
 На Україні школи розмістились,
 В Сибіру фабрики, а влада у Москві.
 Для Франції вже батьківщина всюди.
 Пів куля народів на землі
 Вдихнула свіжої чужої крові,
 Оздоровивши одні одних.
 Пригоди різні і випадки
 Поширили сюжети й побут белетристам
 Скільки було пригод і почувань,
 Як вивантажувалися з аеро й цепелинів,
 А потім плазуваті танки
 Приволокли фургонів каравани.

А ось вам тогочасні жарти:
 Письменник Лейтес, свій літературний Захід
 Лишив для сельпоетів і „соцвишок“,
 Женився з парижанкою
 Й дитячого притулку—доглядав,
 Пишучи доклади про негритосів.
 Пилипенко тоді аж вийшов з „Плугу“,
 Нарешті визнавши, що той оджив.
 „Плуг“ переніс діяльність на Камчатку,
 Де давня філія була,
 Щоб посувать культуру камчадалів.
 Реон-Марк Поліщук,
 Погостювавши раз в французькім дитбудинку,
 Прийшов і мамі заявив,
 Що українки не жінки, а риба.
 Коля Горбань розгорнувся в трактаті,
 Як відбилась Коліївщина
 На французькому пролетар'яті.
 У палаті мір і ваги сталось надмірне:
 З самого Парижу прибув платиновий метр.
 Мазуренко на тому брускові зомлів
 І з радости вмер.
 Голубович знайомив чужих інженірів
 З будівельним ділом на Вкраїні.
 Ті слухали, слухали а потім сказали:
 Хоч ми тут і нові й без стажу,
 Але давайте ми краще самі вам
 Як слід про вас же розкажем.
 Що там конфузу було
 Й не передать.
 „Вісти“ виходили знов двома мовами—одвічне нещастя—
 З перекладачами гризня:
 Вивчили вже вкраїнську мову,
 А тепер ще над французькою куняй.

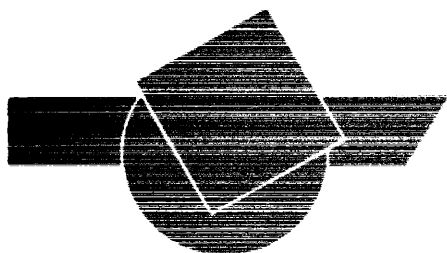
Музеї, золото, добро,
Як і машини вивозили з собою.
Америка зчинила гвалт:
-- А хто довги її поверне?
Хто за видатки на світову війну
Тепер за Францію оддячить?
„Не допустить!“
Десант у щепелінах
Летить по вітру через океан.
Ескадра дні і ночі протиска повітря
Тупими мордами аеростатів.
Спустилися коло Парижу.
Але безумне диво:
Країна спорожніла.
Сади зелені, фрукти бурштинові,—
Усе чогось замерло у чеканні.
Пташки не знають—гаморами сиплють.
Тільки людей—ні духу.
І радіо американців продзичало,
Щоб здивувати цілий світ,
Бо ще не вірилось.
Глухії телеграми
Чинили пльотки та брехали.
Залізна експедиція американців
Підходить обережно до Парижу.
В той час відкрилися із Харкова сигналом
Замки заляклі радіо-тюрем.
Буржуазія висипала знов на волю:
Хай попанує.
І хижий багатій
Таращив очі на американців,
Спочатку перелякано почав шукати кубел,
Де покидьки його кишок
В срібляні ватери стікали.

У Франції ще їжі вистачає!
А потаємні склепи та шкатулки
Залопотіли корками і забрязчало золото.
Кінець однаково настане:
То хоч пожерти, погуляти.
І оргії в залишеному місті
Підняли хриплий голос перепую.
Останні блюваки покрили брук люксовий.
Розпутні молоді жінки
Без сорому, прилюдно, на диванах
Згинали тіло в однополих ласках:
То були присмерки лезбійського кохання.
Десант американців
Уже панує в місті.
Раптом напружилася тиша
І земні корчі
Блювотину і мерзость
Покрили грохотом і грузом.
Ще удари—рушаться будинки!
„Нотр-дам“ захряснув, підійнявши руки,
Химери його цоколів під куряву схова-
лись.

Соломиною хрупнув гордий Ейфель.
А Гавр вже захлинувся хвилями води.
Стихійний рев залляв земне проваля,
І лава з під землі
Покрита водою зверху
Тайфуни пари кинула на пів—Європи.
Крику масненьких червачків
Уже не чув ніхто.
Високи вежі спалахнувши
Немов свічки шипіли у воді.
Ще море валами верстовими
Жагу вулканів заливало пивом.

Бенькет стихій.
Земляне серце захотіло пити.
Перетялися суходоли
І заспокоїлась холодна глибочінь
Над Францією, мов по Атлантиді.

Німеччина вже радами ступа.
Вже Комінтерн до Раднаркому світу.
Немов ЦК, поради шле, як старший.
Англійське робітництво аж тепер
Поширило стопою диктатури
У всі кутки землі
Організованною міць.
ССРР цвіте, як буйна парость.
Тепер нова земля—широке господарство,
Де людство з дужим і співучим тілом
Широкими спочинками міня години праці.
І коло братніх націй—
По всесвіту сія.

РЕФРЕН

І нас товариші із сяйва пригадають,
І нам зітханням теплим прогудуть.
Нехай блакитні і яскраві далі
Піднімуть боротьби гарячий дух.

Хай розгорнутим людським потоком
Запалає вселюдська душа,
Хай в розверзте майбутнього око
Й наші дні шумовинням влетять.

Бо зійдеться, ісплинеться людство
У безклясовий збан почувань,
І брільянти фонтанів зімкнуться
Там, де гнів у крові ночував.

Повстаньте-ж, прибиті капіталом,
Голодні юрми злидарів,
Гармати борні зарокотали
І день зі сходу зазорів!

Як повинь, лавами шугніте,
Щоб нерви—спільні провода!
Повстаньте ви, підвалів діти,
Начинням праці завладать!

До комуни світової
Рушай, прибій залізних рот,
Міжнароднім, запеклим боем
Світ насильства побороть!

Квітень 1923—15. IX. 1924.

Писано 15—29. II 1924. Анг.

Харків—Ленінград—Харків.

О Г Л А В.

	стор.
1. Інтродукція: завдання художника-письменника в революцію	7
2. Земля, як ціле. Комінтерн, преса й капіталістичний світ. Розд. I	11
3. Мітинг Комінтерну на Червоному майдані в Москві. Розд. II	17
4. Засід. Комінтерну в Кремлі. Троцький. Розд. III.	23
5. Промова Троцького. Розд. IV	34
6. Мануїльський їде до Парижу. Розд. V	43
7. На з'їзді Французької Компартії. Розд. VI	49
8. Усмішки й ляпас Пуанкаре. Розд. VII	70
9. Сон Зоби, Гр і Ахі. Розд. VIII	81
10. Рур і Франція. Діяльність Зоби. Розд. IX	85
11. Німецька революція. Розд. X	91
12. Японський землетрус. Розд. XI	97
13. Вчений Кугно і його винахід. Розд. XII	104
14. Розвій ССРР. Олігархичний гніт у Франції та повстання робітництва перед землетрусом. Розд. XIII	108
15. Франція переселилась у ССРР. Загибель буржуазії й американського десанту в Парижі. Розд. XIV	119
16. Рефрен : згадав нас об'єднане вселюдство. Повстаньте!	124

Ціна 1 карб. 50 коп.

2-

